

Роздвоєння
чуйки
Трампа

Українська
турбулентність
виборів США
» стор. 4

Українська діаспора:
і словом, і ділом, і
коштами

Американський адвокат Борис
Палант — про права і свободи
в умовах війни
» стор. 2

Початок «Штурму»

Новачок хокейної
еліти України
сенсаційно став
переможцем
національного Кубка
» стор. 14

Україна молода

Середа, 2 жовтня 2024 року

№40 (6004)

Учораšní курси
НБУ:
1 \$ = 41,219 грн
1 € = 46,153 грн

Як автоматизувати рутинні процеси

Учитель інформатики ліцею створив комп'ютерну програму для електронного замовлення сніданків та обідів у їдальні навчального закладу

» стор. 5

Натисни на клавішу — отримай смачний обід.
Фото з сайту upian.ua.

«У цей день хочу подякувати батькам, які виховали своїх синів і доньок патріотами, що стали на захист Батьківщини. Уклін вам і шана!»

Олександр Сирський
Головнокомандувач ЗС України

ПІДТРИМКА

Українська діаспора: і словом, і ділом, і коштами

Американський адвокат Борис Палант — про права і свободи в умовах війни

Борис Палант «в оточенні» дівчат: журналістки і психологині Інни Тесленко, громадянської журналістки Людмили Гусейнової, першої секретаря НСЖУ Ліни Куц (зліва направо).

Інна ТЕСЛЕНКО

Студенти-правники та психологи кількох київських вишів отримали нагоду взяти участь у цікавому інтерактиві на лекціях нью-йоркського адвоката з сорокарічним стажем, письменника, правника-радіоведучого і великого друга України харків'янина Бориса Паланта. Зі своїми друзями та однодумцями з початку повномасштабного вторгнення Борис закупив і передав до України медичного обладнання, турнікетів та інших інструментів такмеду більш як на 300 тисяч доларів США. Також коштом і ресурсами благодійної діаспорної спільноти «Друзі Червонограда» в травні цього року відбувся курс тренінгових програм «Ти не один. Підтримка поруч» за участю американських військових психологів.

Цього разу Борис приїхав, щоб поділитися власним досвідом з програмою «Свобода слова в умовах війни». І кожне його заняття перетворювалося на цікаву розмову, яка затягувалася надовго навіть після закінчення аудиторного часу. Студенти отримали й домашні завдання, що формувалися головним чином з їхніх власних запитів і, схоже, стали драйвером цікавої самостійної роботи та бажанням продовжити спілкування й на перспективу.

«На початку курсу я трошки поспілкувався з аудиторією і зрозумів, що двогодинна лекція була б для слухачів тягарем. Тому побудував виступ у вигляді розмови. Ми ставили один одному запитання, разом шукали відповіді, й у процесі жвавого спілкування я спробував розкрити тему свободи слова під час війни. Спеціально озвучував шокуючі питання. Наприклад, що зі мною треба було б зробити, якби я спалив український прапор на Майдані?.. За півгодини вони адаптувалися до моїх питань, — розповідає Борис Палант. — Як я зрозумів, такі діалоги, типові для американських юридичних шкіл, стали для них у новинку, а отже цікаві».

У понеділок наповненою перспективами подальшої співпраці стала й зустріч Бориса Паланта з українськими журналістами-правозахисниками в НСЖУ. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Бажання кремлівського режиму захопити всю територію Донецької області призводить до тотального знищення інфраструктури і загибелі місцевих жителів. Але, як повідомив днями депутат держдуми РФ Андрій Гурульов, вигляд людської крові приносить шалене задоволення телеглядачам забайкальського краю, оскільки в ролі терористів виступають їхні земляки. «Забайкальська 29-та армія з радістю розбирає Вугледар по частинах і йде вперед, — відрпортував в ефірі ток-шоу пропагандиста соловйова щасливий парламентарій. — У всіх цатах Забайкальського краю люди просто радіють, тому що в цій армії відсотків 70 — забайкальці».

Аби росіяни ніколи не виходили зі стану «победобесія», їхні пропагандисти задля красивої картини в ефірі готові лізти під кулі. Одна з таких «героїчних» історій трапилася днями в Часовому Яру. На «екскурсію» до цього міста рашистський Z-воєнкор вирушив у супроводі командира батальйону Євгенія Смирнова. На цей «екіпаж» українські захисники скерували 8 безпілотників. У результаті пропагандист відбувся легким пораненням, а бувалий комбат загинув. Момент його кончини Z-воєнкор не посоромився викласти у пряму ефірі, аби продемонструвати власну професійну мужність. Розумом росію дійсно не збагнути.

До речі, окупанти не лише нищать українські міста, а й масово гинуть самі. «Ворог у Торезьку почав настільки масовий наступ, що я у своїй практиці стільки ворожої піхоти ще не бачив, — розповів «Укрінформу» заступник командира штурмового полку «Сафари» бригади «Лють» Богдан Кушнір з позивним «Гриз». — Вони без кінця кидали на нас велику кількість піхоти. Як

НА ФРОНТІ

Нашестя «сарани»

Пропагандистські телеканали ворога продовжують промивати мізки «населенню»

тільки знищуємо десять — йде двадцять. Двадцять не дійшло — йде тридцять. Кожну годину просито йдуть і йдуть групи».

Цей живий потік у районі Торезька трохи порідшав лише після того, як українські бійці збудували захисні споруди й отримали підкріплення. Тоді їхнє командування велелюдне море смертників розбавило більш цінною для них технікою. І все ж орки продовжують гинути далі. Як повідомив Генштаб, протягом доби ЗСУ знищили 1 тис. 370 рашистів, 44 бронемашини, 33 артсистеми, 98 безпілотників.

Тим часом запеклі бій тривають і на Харківщині. Українські захисники показали епізод штурмових дій «від першої особи». Тобто камера була на одному з бійців 3-ї роти 1-

го механічного батальйону. На шляху їм трапилася нора, де ховався поранений орк. Той попросив зберегти йому життя, видавши із вдячності позиції окупантів.

Найгарячішою точкою цього напрямку й далі залишається Вовчанськ. Втративши під тиском ЗСУ Агрегатний завод, рашисти кинулися троцяти його з повітря. «Втрата підприємства дуже відчутна для ворога, — прокоментував ситуацію в ефірі телемарафону прессекретар ОТУВ «Харків» Віталій Саранцев. — З цієї причини війська РФ намагаються застосовувати по максимуму в цій локації широкий спектр свого озброєння. Фактично противник діє за стандартною, характерною для себе практикою — все, що йому не дісталось, знищує». ■

Тим часом запеклі бій тривають і на Харківщині. Українські захисники показали епізод штурмових дій «від першої особи». Тобто камера була на одному з бійців 3-ї роти 1-

го механічного батальйону. На шляху їм трапилася нора, де ховався поранений орк. Той попросив зберегти йому життя, видавши із вдячності позиції окупантів.

Людмила НІКІТЕНКО

В Умані хасиди, послідовники рабина цадика Нахмана, цього року 2 жовтня розпочинають зустрічати 5785-й іудейський Новий рік від створення світу Богом. Релігійні сімейні святкування прочан триватимуть до 4 жовтня.

Незважаючи на війну і заклики української влади утриматися від поїздки до нашої країни, яка захищається від російської агресії, на відзначення Рош га-Шана традиційно прибули паломники, зокрема, з Ізраїлю, США, країн Європи, Азії та Латинської Америки.

За словами першого заступника міського голови Умані Олега Ганіча, місто підготувалося до прийому 50 тисяч паломників, тож усі відповідні служби працюють у посиленому режимі. По периметру місця святкування Рош га-Шана облаштовано блокпости, щоб забезпечити правопорядок на всій цій території.

Як розповідають у черкаській обласній поліції, на час паломництва в Умані розгорнуто оперативний штаб для координації роботи. Наразі ситуація в Умані стабільна та контрольована, правопорушень не зафіксовано. Поліція продовжує забезпечувати громадський порядок та безпеку спільно з поліцейськими з суміжних регіонів нашої держави, управління патрульної поліції в Черкаській області, військовослужбовцями Національної гвардії України, рятувальниками ДСНС.

Також до Умані прибула й кінна поліція кавалерійської роти батальйону тактико-оперативного реагування з Києва. Вершники патрульної поліції чергують у районі компактного проживання та паломництва хасидів, а також у зелених зонах, де неможливо проїхати на автомобілі.

Разом з українськими правоохоронцями службу несуть і 16 поліцейських Ізраїлю. Вони стежать за порядком у місці відзначення паломниками Рош га-Шана.

ВІРУВАННЯ

Паломники і блокпости

В Умані хасиди зустрічають 5785-й іудейський Новий рік

Хасиди в Умані. Фото з сайту suspilne.media.

Українські та ізраїльські поліцейські посилено патрулюють вулиці Умані, особлива увага місцям, де збираються прочани. Задля підтримання безпеки введено низку обмежень, серед яких заборона на продаж піротехнічних виробів.

Як наголошує начальник головного управління Національної поліції в Черкаській області Олег Гудима, серед основних завдань — ретельна перевірка на пунктах пропуску, дотримання комендантської години, перебування на вулицях міста з документами, що посвідчують особу, заборона вживання спиртних напоїв та реагування на сигнали «Повітряна тривога». «Пріоритет незмінний — безпека місцевих жителів і приїжджих», — підсумовує правоохоронець.

Нагадаємо, що єврейський кален-

дар має чотири річні цикли, і протягом року чотири рази відзначається початок року. А свято Рош га-Шана — головний Новий рік, який хасиди приїжджають святкувати до Умані. У цей день у прочан заведено обдумувати, чи прожили вони цей рік достойно і що їх чекає надалі. Тож Рош га-Шана для євреїв — дні молитви та покаяння, вони займають центральне місце в обряді святкування, обов'язково всі відвідують синагогу. Оскільки хасидизм — одна з течій юдаїзму, засновником якої був рабин цадик Нахман. У хасидизмі посередників між Богом і людиною називають цадиками. Народився він у місті Медведівка, але на старості переїхав до Умані й бажав бути тут похованим. Своїм послідовникам він заповів кожного року на Рош га-Шана відвідувати його могилу. ■

■ ФЕСТ

Звуки міста Марії

Шість концертів мариупольського фестивалю в Києві

Тетяна РУДЕНКО

В останній день вересня у Києві завершився Mariupol Classic — єдиний фестиваль класичної музики, який існував у Донецькій області. Він був заснований у 2018 році Мариупольською міською радою разом з департаментом культури міста майже одразу, як на музичній мапі України з'явилася нова концертна організація — Мариупольська камерна філармонія.

Через активну фазу війни та окупацію російськими військами Мариуполя у 2022 році життя фестивалю зупинилося. А тепер, після паузи, проєкт відродився. Але вже у Києві, де нині працює більшість митців міста Марії, як іще називають Мариуполь.

Концертні програми цьогорічного фестивалю готувала команда агенції UKR Artists. Та сама, яка спільно з культурною спільнотою Мариуполя впродовж 2019—2021 років створювала його там. Хоча повномасштабна російсько-українська війна

не дає можливостей проводити так само масштабний міжнародний проєкт, як до 2022 року. Однак він помітний на культурній мапі.

Сьомий Mariupol Classic проходив у київському Будинку архітектора, який нині став концертним майданчиком Мариупольської камерної філармонії. Упродовж 20 днів відбулися 6 концертів.

Відкривав фестиваль Національний камерний ансамбль «Київські солісти» з програмою «Від Вівальді до Маккартні». Її родзинкою стали твори прославленого британського гурту The Beatles і Пола Маккартні.

Відбувся концерт колективу, який був постійним учасником Mariupol Classic, — Київського квартету саксофоністів. Спеціально для фестивалю музиканти підготували справжній феєрверк із класики, джазу та латинських ритмів — Magic SAX. Завсідники на сцену виходили разом із 10 саксофоністами на чолі з віртуозом Олександром Рукомой-

Учасники фестивалю. Фото надане організаторами.

никовим. Запрошений гість — перкусіоніст Олег Пахомов.

Зачарувувала відвідувачів хорова магія «Ореї». А ще відбувся концерт творів відомого українського композитора Юрія Шевченка. Виконував їх Національний ансамбль солістів «Київська камерата». Солісти — народна артистка України Богдана Півненко (скрипка) та ціла плеяда музикантів-віртуозів, лауреатів міжнародних конкурсів.

У концерті «Моє дитинство, вбите на війні» об'єдналися два найвідоміші дитячі колективи столиці України — хорова капела «Дзвіночок» та дівочий хор «Вогник». За 2,5 року війни «Дзвіночок» та «Вогник»

дали понад 150 концертів за межами України, привертаючи увагу до російсько-української війни.

Завершив Mariupol Classic-2024 виступ оркестру «Ренесанс» Мариупольської камерної філармонії. Після тимчасової окупації приазовського міста музиканти на чолі з його засновником та незмінним керівником Василем Кречком знайшли прихисток у столиці України. Для фестивалю музиканти підготували зворушливу програму під назвою «Місто Марії». Звучали, зокрема, «Реквієм-присвята місту Марії» Золтана Алмаші та Фантазія на теми пісень рок-гурту «Океан Ельзи» «Не твоя війна» в аранжуванні Богдани Фроляк. ■

Людмила НІКІТЕНКО

На східному фронті Черкащина виконує кілька важливих завдань з будівництва фортифікацій. А це стабільно підтримує підрозділи своїх земляків.

Як наголошує голова Черкаської обласної військової адміністрації Ігор Табурець, це обов'язок Шевченкового краю перед тими, хто щодня бореться з ворогом за Україну, виконуючи завдання на передній лінії фронту. «Цього разу навідав нашу 118-ту окрему бригаду Сил територіальної оборони ЗСУ та 58-му окрему мотопіхотну бригаду імені гетьмана Івана Виговського, з якими завжди на зв'язку. Звісно, з черговим підсиленням: доставили захисникам 200 FPV-дронів з необхідним устаткуванням», — розповів очільник Черкащини. Й уточнює: хлопці на передовій кажуть, що дрони, які передають черкащани, технічно такі, як треба. Відмінно відпрацьовують свої завдання. Рятують життя нашим оборонцям і нищать ворогів та їхню техніку.

■ БОЙОВИЙ ТИЛ

Не дроном єдиним

Черкащани передали захисникам безпілотники та продуктову підмогу і допомагають зводити фортифікацію

«Одним дроном досвідчений пілот може заподіяти більше шкоди окупантам, ніж 10 снарядів калібром 155 мм. Тому нині це топзапит від військових», — наголошує голова Черкаської ОВА Ігор Табурець. За його словами, цей «транш» підтримки придбано коштом обласного бюджету. «Дякую Черкаській обласній раді за співпрацю. І, звісно, кожному платнику податків. Ми разом робимо важливе», — підсумовує Ігор Табурець.

До речі, з недавніх відправлень на передову — 118-та окрема бригада Сил територіальної оборони ЗСУ одержала від Черкащини 35 дронів Mavic, а ТОВ «Агро-Рось» відправило м'ясу продукцію власного виробництва для бійців на різних напрямках фронту, зокрема, на Покровському та Курському. І така волонтерська допомога здійснюється на постійній основі, наголошують агровиробники. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

■ ГЕРОЯМ – СЛАВА!

«Хаммертайм» пам'яті

На вечорі, присвяченому Тарасу Бобаничу (псевдо «Хаммер»), відзнаку «Хрест Да Вінчі» отримали нові герої війни

відзнаку «Хрест Да Вінчі», у назві якої закарбовано позивний Дмитра Коцюбайла — першого добровольця, якому було присвоєно звання «Герой України» прижиттєво. Якби командир батальйону не загинув на Донбасі минулого року, то 1 листопада йому б виповнилося всього 29 років.

Символіка ордену стримана, але дуже глибока. Він має форму випуклого подвійного козацького хреста, верхня пружка якого містить емблему 1-ї ОШБ, а нижня — напис «ДА ВІНЧІ». Злівого і правого боків виکارбувані числа 20 і 22, які разом формують рік початку російського вторгнення і є датою долучення

підрозділу до лав ЗСУ. Ця нагорода має дві модифікації, які за формою та композицією є тотожними, але різняться за кольором та відтінком металу. Нагрудний знак у вигляді сталевого хреста призначений для нагородження військовослужбовців усіх родів військ, силових відомств, служб, департаментів та представників збройних добровольчих формувань. Натомість нагрудним знаком у вигляді бронзового хреста нагороджуються волонтери, працівники оборонного сектору та представники активного мілітаризованого сегменту українського громадянського суспільства.

Сестра Дмитра Коцюбайла Олександра (праворуч) підписала контракт зі штурмовим батальйоном імені свого брата. Фото з fb 1 ОШБ Да Вінчі.

Як повідомили бійці батальйону, відзнаки «Хрест Да Вінчі» на «Хаммертаймі» були вручені другу Анакондовичу, Россу (помертло), Арсенію Білодубу, Андрію Середі, другу Паличу та іншим.

Нещодавно також з'явилася інформація про те, що сестра Дмитра Коцюбайла Олександра підписала контракт зі штурмовим батальйоном імені свого

брата. Про це стало відомо вже після того, як дівчина розмістила в Instagram власне фото у військовій формі. Реакція медіа на цю подію її відверто здивувала. У відповідь вона зауважила, що не дуже розуміє ЗМІ, які роблять розголос з її рішення. «У країні війна, і ставати на захист — це не подвиг, а обов'язок», — пояснила свій вибір молодша сестра легендарного «Да Вінчі». ■

■ ПИЛЬНУЙ!

Не робота, а зрада

Пов'язали російського агента, який шпигував за локаціями ППО

Людмила НІКІТЕНКО
Черкаська область

У Черкасах СБУ затримала ще одного агента фсб. Він розвідував пункти постійної дислокації та бойові позиції підрозділів протиповітряної оборони ЗСУ, яка прикриває повітряний простір нашого регіону.

Як повідомили «Україні молодій» в управлінні СБУ в Черкаській області, потенційними цілями ворога були зенітно-ракетні комплекси, радіолокаційні станції та мобільно-вогневі групи українських військ. Також окупантів цікавили місця базування та система охорони підрозділів Національної гвардії.

«Щоб отримати розвіддані, фсб дистанційно завербувала 45-річного безробітного жителя Черкас, який шукав «швидких грошей» на телеграм-каналах. За завданням окупантів він об'їжджав регіон, приховано фіксував локації українських захисників, а також втемну випитував потрібну інформацію під виглядом побутових розмов зі своїми знайомими», — розповідають у спецслужбі. І додають, одержані відомості він переносив на гугл-карти, щоб потім разом з відповідними фото відправити російському куратору. Агентурний «звіт» рашисти планували використати для підготовки нової серії ракетно-дронових ударів по черкаському регіону в обхід ППО.

«Контррозвідники СБУ завчасно викрили агента і затримали його на гарячому, коли він проводив дорозвідку поблизу військового об'єкта. Додатково було проведено комплексні заходи для забезпечення позицій українських військ. На місці затримання в нього виявлено мобільний телефон із доказами комунікації з російською спецслужбою», — зазначають в обласному управлінні СБУ.

Слідчі Служби безпеки повідомили агенту про підозру за ч. 2 ст. 111 Кримінального кодексу України (державна зрада, вчинена в умовах воєнного стану). Він наразі перебуває під вартою без права внесення застави. Спритнику загрожує довічне ув'язнення з конфіскацією майна.

Контрдиверсійні заходи проводили співробітники СБУ в Черкаській області за процесуального керівництва обласної прокуратури. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

■ ПІСЛЯМОВА

Роздвоєння чуйки Трампа

Українська турбулентність виборів США

Великий друг України, республіканець, політик, сенатор США, легендарний Джон Маккейн перевертається у могилу. Й не один раз. На що зійшла його партія?

Україна стала заручницею деградації Республіканської партії, на чолі якої сьогодні стоять безпринципні персонажі. Щодо питання російсько-української війни від них іде чимало маніпуляцій та дій на боці російських окупантів. Нинішні лідери республіканців де-факто допомагають путіну саме в той момент, коли так важливо, щоб країни вільного світу спільними зусиллями зрештою здолали агресора і позбавили його шансів на перемогу.

Республіканці — Дональд Трамп, сенатор Джей Венс, спікер палати представників США Майк Джонсон — ключові фігури колись поважної Республіканської партії — використовують абсолютно надумані приводи і відверту брехню для того, щоб змусити Україну до капітуляції (яку Трамп цинічно називає «угодою») і зірвати будь-яку підтримку України з боку США.

Тож за таких умов природно, що Генасамблея ООН, котра мала б загострити увагу всього світу до проблем закінчення російсько-української війни, спалахнула загрозою розколу двопалатної підтримки України.

Спланована заруба

Нагадаємо, за день до візиту президента України Зеленського до Вашингтона спікер Джонсон надіслав йому листа з вимогою негайного звільнення пані посла України в США Оксани Маркарової. Причина, яку він називає, — організація візиту на завод боєприпасів у Пенсильванії, де поруч із Зеленським з'явилися представники демократів, але не було республіканців.

За день до того група республіканців у Конгресі направила схожого листа до Мін'юсту і Міноборони — з вимогою розслідувати, чи залучили для поїздки Зеленського федеральні ресурси і чи не є це порушенням закону. Із критичними заявами виступили й інші законодавці.

Усе це підігралося заявами Дональда Трампа. Останнім часом на кожному мітингу він не шкодує критики в бік Зеленського і каже, що той нібито хоче перемоги демократів. Наприклад, на одному з мітингів у Північній Кароліні Трамп сказав: «Президент України — в нашій країні, і він зводить маленькі паскудні наклепи на адресу вашого улюбленого президента, мене... Будівлі зруйновані, міста зникли. Їх уже немає, а ми продовжуємо віддавати мільярди доларів людині, яка відмовляється йти на угоду, — Зеленському».

Крім цього, незадоволення в Республіканській партії викликало інтерв'ю Зеленського для The New Yorker напередодні візиту до США, в якому він критикує заяви Дзея Ді Венса щодо України, а самого кандидата у віцепрезиденти називає надто радикальним.

Зеленський сказав, що не сприймає слова Венса про територіальні поступки всерйоз, адже це призвело б до глобального конфлікту. Дехто з республіканців побачив у цих коментарях паралелі із заявами кампанії Камалі Гарріс.

Хоча в цьому ж інтерв'ю Володимир Зеленський згадає про свою позитивну комунікацію з Дональдом Трампом. Він ска-

зав: «Україна продемонструвала мудрість не вв'язуватись в американську внутрішню політику. Ми завжди намагалися уникати впливу на вибір американського народу — це було б просто неправильно».

Однак Республіканська партія сьогодні — це не Рейган, Буш чи Маккейн, це саме Трамп, Венс, Джонсон, Рамасвами і Ко. І половині американців подобаються такі політики.

«Це є величезною проблемою не лише для України, а й для самої Америки і всього світу, — вважає український політик Тарас Шамайда. — Заяви Трампа і Джонсона — це не просто нападки на президента Володимира Зеленського чи посла Оксану Маркарову. Це навмисне агресивні і відверто антиукраїнські дії. Причому навмисно вчинені в настільки хамській манері, щоб будь-який пошук порозуміння був неможливим. Залишається сподіватися, що ці фріки все-таки програють принаймні президентські вибори. Хоча так чи інакше проблема не вичерпується одними виборами».

За українськими лаштунками

Водночас Зеленський у США робить контраверсійні заяви. Скажімо, він каже, що у випадку, якщо президент Джо Байден не підтримає удари по російській території і буде втілюватись «план Б», тоді війна стане непередбачувано затяжною і довготривалою. Подібна «політична поза» покликана мобілізувати впевненість наших союзників і українців у тому, що ми зможемо перемогти.

Це посило, адресований швидше психологічній системі ухвалення рішень, аніж реальному факту. Оскільки війна й так має затяжний характер, а західна допомога — обмежені обсяги.

Війна на виснаження. І результат — сторона, яка більше

Володимир Зеленський та Дональд Трамп: приязнь з притиском.

тактерам». Не раз в історії спроби сепаратно домовитись з ордою закінчувались одним — поглинанням.

Цього разу ціна була б страшнішою, ніж навіть минулого століття.

Незрілий креатив ЗЕ-оточення

Візит Зеленського був неминучий. Також він був приречений розпалити пожежу кризи, яка й без того палає у відчайдушній боротьбі Трампа повернути собі крісло імператора. Це була остання можливість отримати від Джо Байдена якщо не максимум, то достатній рівень підтримки України у війні з росією. Для цього Зеленському потрібно було продемонструвати не рядову, а значно більшу відданість американському президенту і демократам, які ці роки озброювали ЗСУ і робили постійні ін'єкції у паралізовану фінансово-економічну систему України. За підтримки

журналісти й експерти намагалися донести до креативних ідеологів команди Зе про певні помилки в системі стратегування політики президента. Зовнішньої та внутрішньої, які стали сіамськими близнюками. Його несистемність нібито зламала один олігархічний режим, але натомість виник інший, з не меншими вадами. Команда лідера держави зібрана з випадкових, молодих, недосвідчених, але амбіційних, самозакоханих і самовпевнених людей. За короткий період вони мали подолати особисту професійну дистанцію, на яку раніше в нас і загалом у світі професійні політики витрачають десятиліття. Тому наші «зелені» апріорі не можуть будувати стратегії, але вмійють робити різні креативні схеми, що є дієвими в режимі шоу. Певний час вони дійсно для когось виглядали як прориви. Президент чув аплодисменти та окрилювався.

на \$375 млн, який включає ракети для F16. Окрім того, США готує збройну допомогу на \$8 млрд.

Однак якщо Джо Байден хоче перемоги Камалі Гарріс, він не може залишити її стратегічну невизначеність Білого дому у війні росії проти України та щодо путіна персонально. Без чіткої та ясної позиції.

Адже, незважаючи на те, що Гарріс покинула комфортну зону політичного гламуру й готова стріляти, захищаючи свій життєвий простір, їй може не вдатися як президенту успішно діяти одночасно на протилежних фронтах внутрішньої та зовнішньої політики. До того ж, невідомо, як довго президент України зможе підтримувати внутрішній баланс і необхідність спалювати у доменній печі війни найцінніші національні ресурси.

Ну а синхронізація агресії Трампа, Джонсона і Ко проти Зеленського й українців... Особливо заяви Трампа про Україну, якої «вже не існує» і залишки якої потрібно віддати на поталу путіну в ім'я якоїсь угоди, обурили американців. Більше, аніж страх Третьої світової війни, сигнал про яку послав кремлівський диктатор змінами до ядерної доктрини.

Проти Трампа виступили відомі республіканці, неорейганісти та загартовані холодною війною з СРСР. Несподівано він погодився на зустріч із президентом України Володимиром Зеленським у своїй іменній вежі.

Чуйка гравця, який відчуває черговий програш. Проте не з метою підтримки України. А щоб натиснути на Зеленського для підготовки з ним угоди про капітуляцію.

Розраховувати, що Трамп кардинально змінить свою позицію, не варто. Як і не слід думати, що в нього є розуміння реальності історичної війни українців проти тоталітарної ядерної диктатури.

Але сам факт такої зустрічі свідчить про те, що українська тема, війна проти росії, виживання українців, їхнє право на свободу і державу — один із важливих факторів формування зовнішнього й внутрішнього порядку денного американців. ■

Невідомо, як довго президент України зможе підтримувати внутрішній баланс і необхідність спалювати у доменній печі війни найцінніші національні ресурси.

не може продовжувати її, буде змушена прийняти пропозиції про перехід до мирних переговорів.

Заяви та інтерв'ю Зеленського ще більше рознервували республіканців, а інформація про «потужні плани» вже особливо не вражає демократів.

Рішення про удари по російській території не ухвалюються. А на Банковій атмосфера довкола підготовки Володимира Зеленського до зустрічі з Джо Байденом була не найкращою.

В експертній тусовці оприлюднюють давні здогадки: мовляв, дипломатією в стилі бйкоко (страшно дорого, багато й без смаку) роздратувати американців, продати виборцям, що «Америка нас кинула», — і піти домовлятися з росіянами про «Стамбул-2».

І не факт, що такі виверти справді не сидять у головах «стратегів» з президентського офісу.

Але чи потрібен такий план кремлю? Питання, що б його пропагандисти не казали «кон-

значної частини республіканців, але долаючи махровий антиукраїнізм трампістів на чолі з їхнім лідером.

Президент Зеленський тривалий час маневрував між двома таборами: прагнув знайти порозуміння з Байденом і Гарріс у Білому домі та десь в іншому місці — у Trump Tower в Нью-Йорку з Трампом або в Конгресі з лідером нижньої палати Джонсоном. Тож радники президента Зеленського неактивно підготували таку його шахову партію. Він грав білими, але вконт програв чорними.

Проблема в тому, що Банкова помилково вважає, що американці не цікавляться зовнішньою політикою, а лише міграцією, цінами на бензин, медичним страхуванням, злочинністю. Насправді війна в Україні стала глобальною темою, на якій зосереджена увага всієї американської та західної преси. І вона помітно відтіснила вниз у порядку денному проблеми внутрішньої повістки.

Час від часу українські

Лариса САЛІМОНОВИЧ

До повномасштабного вторгнення Харківщина була в енергетично-му сенсі профіцитним регіоном. Та ж Зміївська ТЕС забезпечувала світлом не лише населені пункти своєї області, а й Сумської, Полтавської і частково Дніпропетровської. Після ракетних атак росіян від потужної електростанції лишилися тільки руїни. З цієї ж причини більше не працюють і навряд чи колись будуть відновлені місцеві ТЕЦ-5 і ТЕЦ-3. У підсумку регіон залишився взагалі без власної енергосистеми, що змушує місцеву владу та бізнес створювати децентралізовану мережу енергооб'єктів. Аналогічним шляхом зараз ідуть й інші міста, закуповуючи газопоршневі установки, вітряки та сонячні електростанції. Це якраз той випадок, коли справа порятунку потоплюючих стає їхнім персональним завданням. Про особливості нового сезону Харківському пресклубу розповіли засновник Харківського енергетичного кластеру Станіслав Ігнат'єв та завідувач кафедри електричних станцій НТУ «ХПІ», експерт з питань генерації, розподілення та зберігання енергії Олександр Лазуренко.

Височанська громада під Харковом переходить на альтернативне опалення.
Фото Суспільне Харків.

Ефект розібраного фонтана

За майже три роки постійних бомбардувань окупанти знищили в Україні більш ніж 42 відсотки електрогенеруючих потужностей. Йдеться наразі про 11 гідроспоруд та 30 енергоблоків ТЕЦ і ТЕС. На початку війни рашисти пробували бити і по Південно-Українській атомній станції, запустивши ракету з моря. Але згодом обмежилися ударами переважно по розподільчих підстанціях, чим погрожують і зараз.

Відновити пошкоджені об'єкти вкрай непросто. В Україні й досі триває ремонтна кампанія після обстрілів, що були в 2022-2023 роках. Основна причина затримки — відсутність власного потужного виробника, який може покрити всі потреби в трансформаторному обладнанні. По допомогу звернулися до іноземних підприємств, але через відмінність технічних характеристик довелося заново проектувати моделі й переоснащувати виробничі лінії на трьох європейських і одному турецькому заводах.

Ще більше проблем виникло з логістикою. «Оскільки морський шлях для України закритий, постачання здійснюється сухоходом, — прокоментував ситуацію Станіслав Ігнат'єв. — І для того, щоб цей габаритний вантаж привезти від виробника в Україну, витрачається близько чотирьох місяців. Крім цього, великі вантажі в Європі переміщуються лише в нічний час і з обмеженою швидкістю до 20 кілометрів на годину. Є також фактори, пов'язані зі шляхопроводами. Скажімо, в одному з німецьких міст на круговому перехресті довелося розбирати фонтан, щоб вивезти призначений нам трансформатор».

Сьогодні також надзвичайно складно через обстріли створити у прифронтових регіонах необхідний запас запчастин. Тому, на думку Станіслава Ігнат'єва, компанія «Укренерго» ухвалила правильне стратегічне рішення, розмістивши склад за межами України.

Вдалим ноу-хау він також назвав ідею Миколаївського обленерго розробити пілотний проект з використання вже наявних трансформаторів з класом напруги 20 кіловат у більш потужних мережах. Така інженерна робота буде використана вперше у світі.

Серед «плюсів» у процесі порятунку енергосистеми фахівці називають встановлення антидронових сіток на трансформаторному обладнанні і будівництво габіонних конструкцій для вловлювання уламків. Що ж стосується більш надійного укриття, то тут виникли серйозні проблеми. «На одній з підстанцій я бачив будівництво саркофага, але на сьогодні цю роботу ще не завершили, — каже Станіслав Ігнат'єв. — Так само рішенням Кабміну зупинили спорудження першої в Європі підземної підстанції. І на годині уряду у Верховній Раді Денис Шмигаль публічно заявив, що ці роботи виконані неефективно або не виконані взагалі».

Сам собі енергетик

Для відновлення зруйнованої енергосистеми Харківщини Кабмін виділив 2,5 мільярда гривень. Ще 1,9 мільярда гривень Харків отримав як грант від Світового банку. На ці кошти в регіоні встановлюють блочно-модульні котельні, когенераційні установки та газові турбіни. Але повністю замінити колишню централізовану систему енергозабезпечення за допомогою цього обладнання до зими не вдасться, адже потреби зруйнованих населених пунктів значно перевищують обсяг виконаних робіт. У цьому сенсі найбільше пощастило Ізюму, де замість знищених котельень вже встановили 10 нових, і їх ніби вистачить, аби покрити потребу мешканців в опаленні. А в Чугуєві, що пережив подібне руйнування, запрацювали дві когенераційні установки. Ще чотири — у плані.

Загалом фахівці АТ «Харківобленерго» вже підготували технічні умови для приєднан-

ЕНЕРГЕТИКА

Сезон надії

Вітчизняна енергетична система нагадує сьогодні латану ковдру, тому громади і міста шукають різні варіанти проходження зими зі світлом і теплом

Зміївська ТЕС після терористичного обстрілу.
Фото Германа Галуценка.

ня до електромереж понад 20 нових об'єктів розподіленої генерації. Це газотурбінні та газопоршневі установки загальною потужністю 140-150 МВт. Серед великих заявників — КП «Харківські теплові мережі» та КП «Харківводоканал». Їхнє нове обладнання забезпечуватиме під час можливих відключень світла безперебійне функціонування опалення та водопостачання.

Утім для стабільного проходження опалювального сезону в Харкові необхідно змонтувати 141 установку. До бажаного результату ще дуже далеко. Але якщо ці проекти будуть реалізовані, то місту вдасться створити так званій «енергетичний острів», який мер Ігор Терехов назвав першим вдалим прикладом децентралізації систем життєзабезпечення в Україні. «Ця система залишиться в Харкові назавжди, — сказав міський голова. — Вона дасть змогу не залежати місту від низки факторів і сприятиме регулюванню певних тарифів. Зараз міська влада активно працює над тим, щоб харків'яни були забезпечені всіма комунальними послугами і щоб ми гідно пройшли складну зиму».

Децентралізація енергетичних систем триває також в інших регіонах країни, але дуже повільно. За даними Станіслава Ігнат'єва, більш-менш стабільно ця робота ведеться в Харкові, Житомирі та Хмельницькому. Решта міст поки що очікують кращих часів. У цій ситуації власникам приватних домогос-

подарств і бізнесу нічого не залишається, як самостійно вирішувати проблеми. Йдеться не лише про генератори, що давно стали невід'ємною частиною нашого життя, а й сонячні електростанції, популярність яких продовжує зростати. Сприяє цьому і державна програма кредитування з нульовою ставкою, що дозволяє придбати обладнання в розстрочку. Особливо популярністю користуються системи з приладами накопичення, які зберігають електроенергію в період, коли господарів немає вдома.

Реалізують подібні програми і деякі муніципалітети, серед яких незмінним лідером вважається Чортківська міськрада Тернопільської області. Там електричні станції вже встановили на всіх комунальних підприємствах, лікарнях, дитячих садках і школах. Це обладнання було придбано за рахунок проектів міжнародної технічної підтримки, що є достатньою для всіх міст країни. Але прийти і взяти готове місцеві громади чомусь не поспішають. Скажімо, пропозиція словацьких фондів і понині залишається незатребуваною.

Вітер, вода і мирний атом

Будівництво вітрових електростанцій (ВЕС) в Україні поки що не сягнуло масштабів мирного часу, але тут є свої рекорди. На Миколаївщині запрацював перший у світі вітропарк, який був побудований під час повномасштабної війни. Аналогічні об'єкти успішно фун-

кціонують на Одещині, Закарпатті, у Самбірській громаді Львівської області, у Кам'янці-Подільському. «Наразі на сайті Мінекології є два десятки оголошень про оцінку докілья, — каже Станіслав Ігнат'єв. — Це говорить про те, що бізнес продовжує будувати «вітер». Можливо, не з такою швидкістю, як до війни, але проекти впроваджуються далі».

Про те, що зелена енергетика у критичні періоди війни і під час ремонту атомних електростанцій може виконувати стабілізаційну функцію, свідчить статистика. До повномасштабного вторгнення сонячні та вітрові електростанції у загальному балансі енергосистеми становили 4,6 відсотка, а зараз у середньому 14,5. У пік сонячної активності цей показник зростає до 20 відсотків.

Водночас долю зруйнованих обстрілами ТЕЦ і ТЕС наразі не вирішено. Більшість фахівців схиляється до думки, що ці великі радянські об'єкти вже морально застаріли, тому витрачання коштів на їх реанімацію не має сенсу. «На цих площах краще зводити модульні перевесні атомні реактори, — вважає Олександр Лазуренко. — Їх можна швидко монтувати і підключати до енергомереж. За потреби їх можна перевезти у безпечніше місце. Що ж стосується нових блоків на Хмельницькій атомній станції, які будуватимуть за технологією Westinghouse, то реалізація проекту триватиме до 10 років. А нам рятувати енергосистему потрібно вже зараз».

До речі, атомна енергетика навряд чи колись втратить свою актуальність, бо на сьогодні це джерело найдешевшої електроенергії. Альтернативні установки допомагають врятувати ситуацію, але вартість виробленої ними струму досить висока.

Розмови про відновлення розбитих окупантами ГРЕС в експертних колах теж тривають. Не виключено, що деякі з них поступово будуть відбудовані й далі виконуватимуть роль стабілізуювальних потужностей. Водночас Олександр Лазуренко вважає, що в Україні наразі повністю не використані можливості малих гідроелектростанцій. «Ці об'єкти не потребують будівництва великих гребель, — каже він. — До того ж, сучасні матеріали, які використовують сьогодні при виробництві агрегатів, дозволяють таким електростанціям працювати довго, ефективно і без обслуговування. Малих річок у нас багато, і це дійсно великий потенціал».

Але хоч би якими темпами ішла відбудова зруйнованої енергетичної інфраструктури, споживачі все одно відчуватимуть дефіцит світла через проблеми з електромережами. Частина цих об'єктів знищили кацапи, але й до війни їхній стан навряд чи можна було назвати зразковим. Саме з цієї причини можливості з підключення вже вичерпано навіть у відносно стабільних Закарпатській і Чернівецькій областях. Однак після того, як рашисти вдарили по Бурштинському енергетичному острову, ситуація трохи змінилася. «З'явилося розуміння того, що кількість електромереж потрібно збільшувати в різних регіонах країни, — каже Олександр Лазуренко. — Через них потрібно зв'язувати Україну з енергетичними системами Польщі, Угорщини та Румунії».

Ганна ЯРОШЕНКО

У Терешківському ліцеї, що є опорним навчальним закладом Терешківської територіальної громади Полтавського району, учитель інформатики Віталій Помаз розробив комп'ютерну програму «Шкільна їдальня», що дає змогу батькам замовляти сніданки, обіди для своїх дітей із телефону через мобільний застосунок. Згадана програма діє вже другий навчальний рік.

Одне з фундаментальних завдань застосунку — автоматизація облікового процесу та формування звітності

Як стверджує директорка Терешківського ліцею Лариса Шевченко, про цю програму говорять у Міністерстві освіти і науки України. «Торік перед Новим роком я презентувала її в Києві перед учасниками швейцарсько-української програми DECIDE, що реалізується в Україні. Усі були вражені, — пригадує Лариса Володимирівна. — Хоч на ту пору цей програмний продукт був ще не надто досконалим, проходив апробацію в нашому закладі освіти. На сьогодні ж це вже ліцензована програма».

А от виникла інновація завдяки сміливості думки директорки ліцею, її нетерпимості до рутини. «У ліцеї 22 класи, тож учнів багато, і їхнє харчування вимагає неабиякої уваги. Для того, щоб полегшити щоденну роботу класних керівників, працівників їдальні, а батькам наших дітей дати більше інформації про систему шкільного харчування, мені й спало на думку автоматизувати рутинні процеси, — пояснює Лариса Шевченко. — Бо й сама не любила обтяжливої паперової роботи, що забирала немало часу. Ну навіщо витрачати дорогий час на оцю рутину, якщо все можна звести до натискання на дві-три клавші клавіатури?»

Розробник платформи «Шкільна їдальня» Віталій Помаз зазначає, що він має непоганий досвід програмування. Відтак створити програмний продукт, про який ідеться, йому було нескладно. На написання ядра (розробку бази даних) і перших двох модулів він витратив десь 150 годин, а потім уже перестав їх рахувати.

До програми підключилися всі батьки, які вважають за доцільне, щоб їхні діти мали щонайменше одноразове гаряче харчування. «Спочатку вона була розрахована тільки на електронне замовлення сніданків, обідів у їдальні нашого освітнього закладу. А потім ми зрозуміли, що можемо ще й висвітлювати меню, а також асортимент буфетної продукції, щоб батьки бачили, що їдять їхні діти. І якщо раніше дехто з учнів хитрував: мовляв, я не хочу снідати або обідати в їдальні ліцею, бо там дають манну чи перлову кашу, то зараз батьки, які мають змогу ознайомитися з меню, чітко знають, що такого не може бути. Якщо дитина все ж відмовляється від гарячого харчування, вони мають вибір — можуть замовити буфетну продукцію. І навіть якщо замовлення роблять самі ліцеїсти (їдеться про старшокласників), то батьки все одно можуть перевірити, що ті замовили, на що витрачаються їхні кошти, — розповідає про переваги програми «Шкільна їдальня» Лариса Володимирівна. — А класний керівник тепер лише контролює, щоб учні одержали харчування. Йому не потрібно ані замовляти в їдальні ту чи іншу кількість порцій їжі, ані рахувати їх, ані перевіряти, чи все правиль-

■ ЗРУЧНИЙ ЗАСТОСУНОК

Як автоматизувати рутинні процеси

Учитель інформатики ліцею створив комп'ютерну програму для електронного замовлення сніданків та обідів у їдальні навчального закладу

но замовлено. Усе це робить електронна система. Кухарям узагалі класно: запустивши програму, вони одразу бачать кількість порцій тих страв, які їм треба приготувати. Як керівниця навчального закладу може увійти до програми зі свого комп'ютера й подивитися, як діти харчуються. Це дуже зручно».

Попри те, що нововведення, як правило, для когось бувають складними й незрозумілими, усі напрочуд швидко освоїли застосунок. Щоправда, як відверто говорить Віталій Олександрович, на етапі впровадження прикладної програми були певні складнощі з процесом реєстрації. Те, що для розробника було тривіальним, для користувачів виявилось заморочливим. «Тому мені довелося дещо спростити онлайн-реєстрацію. Тепер батьки реєструються без проблем, хоч бувають і такі ситуації, коли ім у цьому допомагають діти, — усе залежить від комп'ютерної грамотності людей, — зауважує розробник користувацької програми «Шкільна їдальня». — До того ж, на головній сторінці застосунку є інструкція, де показано в картинках й описано українською мовою, як треба зареєструватися, додати відвідувача їдальні, зробити перше замовлення тощо. Якщо й після цього в когось виникають запитання, на сайті вказано мобільний телефон служби технічної підтримки. За ним можна одразу ж перейти у вайбер, написати про проблему й отримати вичерпну відповідь, як її розв'язати. Службу технічної підтримки поки що представляю я сам. Хоча планую когось долучити до цієї справи».

Щодо замовлень сніданків, обідів, то, за словами Віталія Помаза, спочатку траплялися казуси, коли батьки помилково замовляли по кілька порцій тієї чи іншої страви. «Але ми її передбачили: програма містить функцію «Відмовитися від замовлення», — інформує Віталій Олександрович. — Скористатися цією функцією батьки можуть і в тому разі, якщо вони бачать, що дитина раптово захворіла. Це можна зробити до 8-ї години ранку. Для ситуацій, коли відсутні електрика, інтернет, що в умовах воєнного стану не є рідкістю, ми створили всередині застосунку чат — простий і зручний месенджер, у якому батьки можуть написати керівницю їдальні Наталію Окутінній щось на зразок: «Не змогла замовити обід. Нагодуйте мою дитину». У такому разі шеф-кухар сформує екстрене замовлення, аби воно успішно пройшло комп'ютерною системою й було відображене у звітах».

Варто наголосити, що одним із фундаментальних завдань програми є автоматизація облікового процесу та формування звітності. «Зараз в нас усе надзвичайно просто: робота класних керівників зі звітною документацією зводиться до того, що, увійшовши до програми, вони натискають на три клавші клавіатури й у підсумку генерують звіти. Потім електронний документ лишається тільки роздрукувати на принтері. Цю відомість, підписану самим класним керівником, шеф-кухарем та директором нав-

Розробник платформи «Шкільна їдальня» Віталій Помаз стверджує, що створити цей програмний продукт йому було нескладно.

Олександр Клуниук у захваті від застосунку і як класний керівник, і як батько п'ятикласниці Дар'ї.

чального закладу, здають до бухгалтерії. І якщо раніше на те, щоб звести всю цю інформацію до купи, треба було витратити десь 3-4 години, то зараз комп'ютерна програма робить це за лічені секунди», — порівнює вчитель інформатики.

Програма може інтегруватися в будь-який навчальний заклад, де є їдальня

Якщо ж батьки не розраховуються з ліцеєм за харчування своїх чад, для таких існує функція блокування, яка поки що активується в ручному режимі. Хоч Віталій Помаз хоче, аби й це робилося автоматично. «Були різні розміри заборгованості, іноді й зовсім смішні, — констатує він. — Звичайно, ми керувалися заходами диференційованого підходу. І тільки якщо хтось не платив систематично, у такому разі змушені були вдаватися до блокування. Але то було на перших порах. Ми провели виховну роботу з батьками. І зараз уже всі навчені гірким досвідом — добре знають: якщо не розрахуєшся з ліцеєм за надані послуги, програма тебе заблокує, після чого не зможеш замовити сніданок чи обід для своєї дитини. Хоч загалом, наскільки пам'ятаю, за весь період існування застосунку блокували всього трьох чи чотирьох людей».

Усі в ліцеї хвалять прикладну програму. Та й сам розробник не бачить у ній якихось вад. «Я розробляв її так, щоб кожен користувач мав свою зону відповідальності. На етапі її запуску до мене підходили вчителі, які, скажімо, є класними керівниками й водночас батьками, і прямо висловлювали свої зауваження на кшталт: оце, мовляв, треба переробити, подумаймо, яким чином. У такий спосіб ми «вилізували» цей застосунок, удосконалювали разом», — усміхається Віталій Олександрович.

Класний керівник 6-Б класу Олександр Клуниук переконаний, що програма «Шкільна їдальня» має суцільні плюси: «Це реально крутий застосунок. Мені як класному керівнику він допомагає насамперед раціонально використовувати час. Я вже не витрачаю щодня по годині на те, щоб обдзвонити всіх батьків і довідатися, хто з них хоче, аби їхня дитина одержала харчування в їдальні ліцею. Раніше складав список учнів, які харчувати-

муться в їдальні. Потім цей список відносив до харчоблоку, щоб там знали, на скількох дітей готувати їжу. Завдяки програмі я бачу за прізвиськом, хто з батьків замовив харчування, і лише контролюю, щоб учні не забули сходити до їдальні. Наприкінці місяця колиш мав справжній головний біль: усе зводив до купи, підраховував, скільки порцій з'їла та чи інша дитина. Зараз усе це робиться автоматично. Тож формування звіту тепер — секундна справа. На питання харчування учнів мого класу витрачаю на місяць якихось 10 хвилин. Можна не хвилюватися, що десь припускає помилки, адже батьки самі замовляють харчування. Я не бігаю з паперами, не з'ясовую, хто з батьків скільки заплатив. Це надзвичайно спрощує мені життя!».

Олександр Сергійович дуже задоволений програмою «Шкільна їдальня» і як батько учениці 5-го класу Дар'ї Клуниук: «Коли ввечері роблю замовлення, то бачу завтрашнє меню. І якщо донька говорить, що не їстиме риби, я їй відповідаю: гаразд, тоді, мовляв, не замовлятимو харчування. У такому разі Дар'я візьме з дому бутерброд та чай і перекусить ними в обід. Хоч узагалі їй подобається все, що готують кухарі ліцею. Хочу відзначити ще один плюс застосунку — це зворотний зв'язок із його розробником. Якщо хтось із батьків моїх учнів припустився якоїсь помилки, я звертаюся до Віталія Олександровича, і невдовзі він надсилає повідомлення, що все виправив. Найдовше я чекав від нього відповіді 20 хвилин, а загалом вона надходить за 7 хвилин. За це йому найвища похвала».

Комп'ютерну програму «Шкільна їдальня» вже встигли оцінити й в інших навчальних закладах Терешківської територіальної громади. Розроблений Віталієм Помазом програмний продукт тепер використовують і в двох філіях ліцею — Вацівській та Головачанській гімназіях, а також у трьох дитсадках.

А сам розробник тим часом працює над розширенням функціоналу програми. «Ми завершимо початковий етап тестування нового модуля, який має назву «Облік продуктів», — «просвітлює» мене Віталій Олександрович. — Відтак процес обліку продуктів харчування в їдальні лі-

цею теж буде автоматизований. Раніше як було? Класний керівник передавав інформацію про кількість замовлень до їдальні. У їдальні ж підраховували спершу кількість порцій, а тоді — обсяг продуктів, необхідних для їх приготування. Зрозуміло, це теж займало чимало часу. Завдяки ж програмі, виходячи з кількості вечірніх замовлень сніданків, обідів, комірник уранці одразу знатиме, скільки йому треба видати на харчоблок картоплі, цибулі, моркви, крупи, м'яса тощо. Окрім того, у планах — створення ще двох модулів. Один з них стосуватиметься внутрішньої системи розкладу занять, а другий — обліку підручників, посібників, книг шкільної програми. Оскільки ліцей є опорним закладом у громаді, ми обмінюємося деякими книжками з бібліотеки з нашими філіями. Так от, щоб вести облік переміщення, а також надходження книг, у нас і з'явилася задумка створити згаданий модуль — суто для того, щоб полегшити життя бібліотекарям».

Насамкінець Віталій Помаз акцентує: особливість розробленої ним програми в тому, що вона може інтегруватися в будь-який навчальний заклад, де є їдальня, а також стабільна кількість її відвідувачів. «У перспективі до неї має приєднатися Опішнянський ліцей. Зараз там відбувається процес апробації застосунку. Так що ми вже починаємо переключатися на інші територіальні громади, — підсумовує Віталій Олександрович. — Та навіть люди з комерційної галузі, з якими спілкувався, бачать перспективу використання застосунку у сфері громадського харчування. Якщо ж говорити про заклади середньої освіти Полтавської територіальної громади, то в них їдальні обслуговує одне-єдине комунальне підприємство. Я намагався агітувати за платформу «Шкільна їдальня». Та мої співрозмовники чомно промовчали у відповідь. Думаю, багатьох стримують від впровадження цієї програми звичайний страх новизни й побоювання комусь не догодити. Педагоги бояться, що буде складно, що батькам учнів нововведення не сподобається. Натомість ми працюємо з батьками наших учнів, зокрема й щодо комп'ютерної грамотності». ■

Олеся МАЗУРКОВА

■ КРАФТ

Вино з пагорбів Бакоти

Українські винороби можуть скласти достойну конкуренцію європейцям

Запит українських споживачів на власний продукт зростає: Bacota Hills — молодий бренд українського крафтового вина з Поділля, популярність якого стрімко йде вгору. Сьогодні разом з Іриною Метньою — креативною директоркою Vandog Agency — поговоримо про тонкощі створення бренду. А зі співзасновниками Bacota Hills Юрієм Катковим та Валерієм Нечетою, котрий ще й працює винним сомельє 16 років, — про «внутрішню кухню» та майбутні перспективи.

Як зазначають співрозмовники, бренд Bacota Hills було створено, аби на практиці продемонструвати безмежний потенціал подільського теруару (сукупності природних факторів конкретної місцевості, що впливають на властивості вирощеного винограду. — Ред.) та ще більше зацікавити українців споживати власний продукт.

■ Скільки робітників працюють на вашій ділянці?

Валерій: — Я завжди жартую: якщо дістати гарні секатори, особливо з Франції, то, взявши молодих виробників, можна потім недорахуватися пальців. Тому питання в тому, що люди мають бути досвідчені. В принципі, один робітник, встаючи, як ми, о 5-й ранку і працюючи до 12-ї години, може зібрати від 350 до 500 кг винограду.

Коли ми говоримо про збір урожаю — це про сезонність. У нас є двоє досвідчених людей, які працюють з посівним матеріалом цілий рік. І, як показують бізнес-моделі в Європі, двох людей буде достатньо для площі насаджень 6-8 га. Чому? Бо зазвичай крафтові винороби — це про сімейний бізнес. І я розумію, що ми теж насправді вже стали такою сім'єю. Ми втрюх хоч і не живемо під одним дахом, але ми вже одна родина, тому що вино створює дуже тісні взаємозв'язки. Достатньо сім'ї з 3-4 людей, плюс двох посівних робітників, аби зібрати сезонний урожай.

Та романтика розвіюється, адже насправді збір урожаю триває півтора-два місяці — кожен сорт винограду має свій період дозрівання. Цього року він був дуже швидкий, бо стояла спека, і сорти винограду — білі та червоні — дозрівали один за одним.

У середньому є плече в декілька днів, часом і до тижня. Якщо піде дощ, оці два три дні даються нам для перерви.

Беремо умовно найперший сорт — соляріс. Зібрали його, охолодили, переробили, пересипали в ємність, на наступний день запустили бродіння. І в цей момент у нас якраз є час не для відпочинку, а щоб підготувати обладнання, перемити всі ємності, дробарку, прес, перемити ящики, підготувати себе морально на ранковий підйом і вихід наступного збору врожаю та переробку нового сорту. Все циклічно — переробили й пішли далі, цей процес займає півтора місяця. Цього року ми переробили самотужки 10 тонн винограду.

■ Близько двох тижнів тому розпочався збір сорту ркацителі рожевого. В чому його особливість?

Валерій: — Це взагалі унікальний сорт для України. З назви зрозуміло, що родом він з Грузії: там він дуже добре почувається, є мегапопулярним і дуже важливим сортом, особливо для регіону Кахетії. Сюди його завезли селекціонери в радянські часи.

В Україні виноробство розвивалося в першу чергу завдяки півострову Крим. Звернули увагу на селекцію сорту. Сам по собі ркацителі — це білий сорт винограду, але внаслідок певних мутацій ркацителі рожевий містить пігментовану шкірку, яка, коли виноград дозріває, набуває гарного рожевого насиченого кольору. Це і дало нам змогу робити з нього саме рожеві вина блідо-коралового відтінку.

Як виявилось, коли ми почали його тестувати й порівнювати, стилістично одразу впізнали в ньому нашу гарну достойну відповідь прованським винам з узбережжя Франції. Колега з Провансу, який працює там виноробом, прислав нам пляшку Прованського Рожевого. Одного вечора ми відкоркували своє Ркацителі Рожеве, а наступного вечора куштували Прованське Рожеве, і всі як один із подивом зрозуміли, що в сліпій дегустації ми б їх не розрізняли — настільки вони подібні за смако-ароматичним профілем.

■ Які ваші плани на розширення території виноградників?

Юрій: — Ми плануємо розширитися хоча б до 6-8 гектарів — це такий обсяг, який, по-перше, дозволяє працювати бізнесу, по-друге, це ще той обсяг, якість якого можна контролювати невеликою кількістю людей і гарантувати, що фінальний продукт вийде відповідним.

Валерій: — Так, залишаючись невеликою сім'єю, що є зараз, це дозволить нам не набирати штат, який автоматично збільшуватиме собівартість пляшки, адже хотілося б, аби вона була більш оптимізована, особливо для нашої аудиторії. І хотілося би бути конкурентоспроможними, адже ми розуміємо, що Україна не є закритою країною. На сьогодні — подобається нам це чи ні — доводиться також конкурувати з європейськими винами та винами всього світу. І це така дуже твереза реальність.

■ Як розробляли бренд Bacota Hills?

Ірина: — Клієнт прийшов до нас з уже глибоким розумінням того, яке вино він хоче робити, який продукт кінцевий він хоче мати. І потрібно було це відповідно запакувати. Слід було розробити такий дизайн, який відповідав би цілям засновників. Який підкреслював би їхню експертність, адже вони — круті експерти в тому, що роблять, вони, ще не встигнувши як слід запустити бренд, уже отримали нагороду за свій Совінйон Блан. Тобто не

хотілося робити якісь поповні продукти, ми прагнули підкреслити фундаментальний підхід до вина. І тому, думаючи над позиціонуванням, розробили його і спозиціювали: «Bacota Hills. Місце, яке хочеться пити», маючи на увазі, що сама місцина Бакота — це абсолютне місце сили, куди точно хочеться повертатися, незважаючи на те, що там з інфраструктурою не все добре. Проте це не має значення, коли ти дивишся на Дністер, який чудернацько петляє, на захід і схід сонця, на те, як зріє виноград і ростуть яблуневі сади.

Ця первозданність, автентичність — вона в усьому. І ми хотіли передати це в позиціонуванні, тому розробили саме такий підхід до брендингу: взяли за основу карту і поклали її на етикетку. Також розробили кольорову диференціацію, щоб відрізнити сорти вин за кольором етикетки. І запропонували подальший розвиток подій у комунікації — наразі ми співпрацюємо з ними і створюємо контент для соцмереж. Хочемо розказати якомога більший кількості людей, що з'явився ще один потужний бренд вина, який може скласти конкуренцію своїм міжнародним колегам.

■ Слоган вашого бренду — «Bacota Hills. Місце, яке хочеться пити», тож цікаво, яка, на ваш погляд, філософія споживання вина?

Юрій: — Я думаю, що вино — це не зовсім про алкоголь. Це не той напій, який п'ють, аби напиться і втратити

пам'ять. Це, швидше, з одного боку, як фудпейрінг — доповнення до їжі, яке підкреслює смак продуктів, а з іншого — гарний привід насолодитися самим вином: розтягнути келих на цілий вечір, насолоджуючись приємною розмовою біля вогню.

Це більше про соціальні зв'язки, про коло друзів, об'єднаних одним напоєм, який сам по собі може бути дуже смачним і дуже гарно підкреслювати їжу — як на мене.

■ Які стосунки в українців з вином?

Валерій: — Ми на шляху до цього, я маю гарний фідбек від іспанців, португальців, італійців — наших партнерів, з якими ми співпрацюємо. Вони коротко, але дуже правильно підмітили: «Ви — молода виноробна нація, але вражає нас і весь світ тим, що дуже швидко вчиться». От зараз ми дуже швидко ідемо до того, щоб сприйняти цю винну культуру.

■ Як ви вважаєте, чи український споживач зацікавлений у крафтовому вині?

Ірина: — Я вважаю, так, тому що наразі, перебуваючи на такому важкому історичному етапі, ми переоцінюємо все, що в нас є, і наше ставлення до всього цього. Я вважаю, що вино — це один з інструментів гастрономічної дипломатії, це як інструмент налагодження зв'язків із країнами світу. Це як візитівка, бо, звісно, ми не можемо скласти конкуренцію за обсягами — обсягами виноробства Іспанії, Італії чи Франції, особливо після

анексії Криму.

Але ми маємо свої традиції, свої звичаї нашого виноробства, у нас є досить цікаві такі, автохтонні сорти. І я думаю, що українські винороби разом з українськими виробниками їжі могли б дійсно скласти сильну конкуренцію європейцям у цьому питанні й гідно представляти Україну на міжнародних майданчиках за гастрокультурної дипломатії.

■ Як на ваш бізнес вплинуло повномасштабне вторгнення?

Валерій: — Люди стали ще більше звертати увагу на своє, особливо в перший рік війни це було дуже відчутно. А сьогодні вже на державному рівні закріплено програму для підтримки українського бізнесу: люди, купуючи продукт українського виробництва, отримуватимуть кешбек на картку у вигляді певних бонусів, це має ще більше заохотити українців купувати українське. А щодо нас, то ми освіжили «лице», пішли у соцмережі, запустили інтернет-магазин www.bacotahills.com, почали створювати правильні лаконічні описи вин. Хоч ми й не надто приростили в продажах, але натомість спостерігаємо, як змінився внутрішній локальний туризм. Люди, котрі з очевидних причин не мають змоги зараз дозволити собі сімейні поїздки за межі України в пошуках нових вражень, почали дивитися навкруги й у підсумку їхати саме до Бакоти, аби відчутти її автентичність та історію. ■

Ганна ВОЛКОВА

Костянтин Грубича немає сенсу представляти. Він — одне з найупізнаваніших медійних облич. Значний період його творчого життя пов'язаний з телеканалом «1+1», де він був ведучим програм «Не всі вдома», «Сніданок з 1+1», «Смачна країна», рубрики «Польова кухня», репортерив у ТСН. Зараз веде рубрику «Знаю — споживаю», яка щодня виходить в ефірі телеканалів «ТЕТ», «2+2» та «1+1 Україна».

Окрім того, ось уже кілька років Костя має власний ютуб-канал, на якому ділиться секретами приготування українських страв — «Костянтин Грубич: історії зі смаком».

Емоційний, допитливий, відвертий, безпосередній і простий у спілкуванні. Харизматичний. Таким я знаю Костю з його сімнадцяти років, коли він ще тільки мріяв про фах журналіста. Я тоді була молодою завідувачкою відділу учнівської та студентської молоді популярної обласної газети «Комсомолец Полтавщини» і працювала з юнкорами. Найчастіше до мого кабінету заходив учень Полтавської середньої школи №22 (це на Дублянщині) Костя Грубич. Досі пам'ятаю рівний розмашистий красивий почерк хлопця, яким були написані інформації переважно про діяльність пошукового загону «Незабудка» своєї школи. Відтоді нічого не змінилося. Хіба що хлопчик виріс і став легендою українського телебачення. Нам було, звісно, про що поговорити, і не лише заради інтерв'ю.

«Вмикати пральну машину не вмію, прасувати не люблю, ремонтувати кран ліпше довірю майстрові»

■ Як так сталося, що ти почав спеціалізуватися на кулінарній тематиці?

— Ні, це не з дитинства, — усміхається Костя, передбачаючи моє уточнення. — Змалку мене кухня не приваблювала. Ну, пекли картоплю під час шкільних походів, доводилося готувати (бо куди ж дінешся!) у студентському гуртожитку, коли навчався на факультеті журналістики Київського держуніверситету. Пройшов велику школу армійської кухні, коли служив у Забайкальському військовому окрузі. Але так сталося, що на «спеціалізацію» мене вивела робота журналіста. В 2005 році керівники на «1+1» попросили мене розробити концепцію кулінарної програми, що базувалася б на ідеї національної кухні. Це тепер українська кухня у тренді, а тоді про неї не дуже говорили. Я почав готувати програму «Смачна країна» як автор сценарію і журналіст, і ось тоді зрозумів, що через тарілку, через їжу можна непогано розкручувати людей на інтерв'ю. Тоді вони стають своїми, наче їх тисячу років знаєш. Так моя робота переросла в захоплення.

■ Удома кухня, як я розумію, на тобі.

— Повіриш чи ні, але я не вмію вмикати пральну машину, не люблю прасувати. Мені простіше щось приготувати. Я це роблю без особливих зусиль, у своє задоволення. А полагодити кран краще довірю майстрові.

■ Тобто інших членів родини ти до плити не підпускаєш?

— У моєї дружини Світлани (вона телережисер, ми познайомилися з нею на УТ-1 в 1994 році: я був ведучим у дитячій редакції, а вона — асистентом режисера у програмі «Село і люди») є свої фірмові рецепти, які я не можу повторити. Донька Влада (їй 28, вона тележурналістка) майже не готує. Але заїмає картоплю по-селянськи так, що мені до неї далеко. Син Ярослав (йому 27, він режисер, графічний дизайнер, монтажер) уміє готувати, щоправда, робить це під настрій.

Але, в будь-якому разі, у нас ніколи не буває, щоб удома нічого не знайшлося поїсти.

■ Що у вас сьогодні на обід?

— Коли на вулиці тепло, найкраще смакує холодник (окрошка). Причому я готую його по-полтавськи, на кефірі, хоча в багатьох регіонах України цю страву готують на квасі. Зазвичай кладу відварене м'ясо — свинину, курку або їхній мікс.

■ Огірків наконсервував уже?

— Ми ніколи нічого не консервуємо, якось обходимося без цього. Немає на це часу. Але із задоволенням їмо консервацію, що передає нам з Полтави моя однокурсниця й подруга родини Інна Гончар (Савченко по чоловікові). Вона любить закручувати заготовки на зиму, однак її сім'я до них байдужа. До речі, я взагалі не вмію консервувати, і найбільше в цьому процесі мене напружує підготовка банок.

■ А я тепер користуюся дуже простим рецептом малосольних огірків, що якось побачила на твоєму ютуб-каналі...

— О, добре, що нагадала, я цього сезону ще не робив такого. Справді, все просто: розрізаєш овочі на чотири частини, потім — ще на половинки, складаєш у глибоку миску, додаєш чима-

ленько нарізаного кропу, солиш за смаком, складаєш у поліетиленовий пакет, зав'язуєш і добряче струшуєш. За кілька годин можна смакувати.

«З пам'ятником Слави Полтава потрапила в ідеологічний капкан»

■ Костю, хто в тебе з рідних залишився у Полтаві?

— Тітка й двоюрідні брати. За можливості намагаюся хоч ненадовго заїжджати до них, це буває зазвичай транзитом. Востаннє бачились, коли повертався кілька тижнів тому з поїздки до Харкова.

■ У твоєму сприйнятті рідного міста щось змінилося за ці роки? З чим воно у тебе асоціюється?

— Звісно, з дитинством. З Білою альтанкою, з Палацом піонерів, де кілька років був членом міського піонерського штабу, знав у будинку кожну шпаринку. З теплим літом, коли найвище градусник піднімався до +25. З літнім кінотеатром, куди ми з друзями бігали на «Зорро». Шкода, що на тому місці збудували маркет. З Ворсклою, з якої ми, дітлахи, не вилазили. На жаль, Ворскла вже не та. Береги забудували маєтками і немає вже тієї природи, що колись. Та й центр знищений — десятиліттями руйнується колишній Кадетський корпус, лякає своїм видом згорілий колишній кінотеатр імені Котляревського.

■ А як ти вважаєш, чи треба зносити пам'ятник Слави в центрі Корпусного парку, що символізує перемогу росії у битві зі шведами 1709 року, з огляду на сьогоднішню ситуацію? Навколо цього давно точиться багато суперечок.

— Я не знаю, як тут правильно вчинити, у мене немає категоричної відповіді. Розумію лише, що Полтава потрапила в ідеологічний капкан із цим монументом Слави. З одного боку, нині таким імперським пам'ятником наче б не місце в Україні. А з іншого — пам'ятник є символом Полтави понад 200 років, його візитівка, що до сьогоднішніх подій

■ ЗУСТРІЛИСЯ—ПОГОВОРИЛИ

Як зробити

Ведучий кулінарних програм Костянтин Грубич вважає себе поганим аналітиком, бо в усьому хоче бачити позитив

Костянтин Грубич.

не має жодного відношення. До речі, його намагалися знищити німецькі фашисти, але не змогли — він надто міцно стоїть. Це не масова архітектура, не те, що пам'ятники Леніну, котрі зносили сотнями й від цього види населених пунктів не страждали. До того ж, і сам пам'ятник, і забудова Круглої площі виконані у стилі пізнього класицизму в часи російської імперії, давно не асоціюються зі славою армії Петра I. Це все асоціюється саме з Полтавою. Куди від цього дітися? Не все так однозначно.

«Я не з когорти героїв»

■ З початку війни ти з родиною залишався в Києві і продовжував працювати. Чи не було страху, паніки в ті перші дні війни?

— Страх був, звісно. Насправді я не з когорти героїв і піддаюся панічним настроям. 25-26 лютого був особливий момент сумніву. Навіть вирішили, що будемо евакуюватися всією родиною. Для нас тривалий час тримали житло на заході України, хоча тоді воно було у великому дефіциті. Але і я, і Влада були

З печі все надзвичайно смачне.

■ ЗУСТРИЛИСЯ—ПОГОВОРИЛИ

З їжі культ

На фестивалі борщу.

зайняті у «Сніданку з 1+1»: вона — як кореспондентка, я — як ведучий. Тобто нас тримала робота. Родинним «продакшном» (Влада, син Ярослав як оператор, я як тато і теж журналіст) їздили з волонтерами проєкту «Відлуння руйнації» на деокуповані території Київщини знімати документалістику. А тоді сталася довга комендантська година, що тривала два вихідні, за цей час емоції якось вляглися, і ми вирішили залишатися в Києві.

■ Незадовго до війни ти став одним із ведучих шоу «Твій день», що йшло у прямому ефірі. Тобі підібрали такий гарний образ солідного мена: зачіску, окуляри, дорогий костюм... Було помітно, що ти просто кайфував від цього...

— Кайфував не стільки від образу, скільки від того, що знову повернувся у прями ефіри. Для мене це як наркотик. Роботу репортера я дуже люблю, але сумував за прямими ефірами довгі двадцять років. Репортерство ж потребує часто аналітичного, я б сказав, жорсткого підходу до висвітлення подій. А я поганий аналітик, бо хочу в усьому бачити позитив. У цьому сенсі я програю журналістам-розслідувачам. Але, звісно, як професіонал — умію перетворювати свої мінуси на плюси, робити те, що не вдається іншим.

Ведення шоу стало новим етапом моєї творчості, я справді був щасливий від такого повороту долі, одержував від роботи колосальний заряд енергії. Та під час війни не до шоу. Їх призупинили до кращих часів. Однак телебачення з мого життя не зникло. «Сніданок з 1+1» ні на день не припиняв свого існування. Програма виходить щодня в ефірі телеканалів «ТЕТ», «2+2», «1+1 Україна», а також у прямому ефірі на YouTube. Сла-

ва Богу, «Сніданок» прихистив телеведучих проєктів, які тимчасово призупинили свій вихід, і мене також. Примкнувши разом зі своїми дітьми до волонтерського руху, ми багато їздили по Україні, багато спілкувалися з тими, хто пережив окупацію, обстріли, з переселенцями, захисниками. Кожна історія — це біль, героїзм, наснага...

■ Довгий час ти підтримував українців, котрі залишилися в окупації, своїми щоденними роликами, які викладав у соцмережах.

— Ледь не з кожним окупованим містом і містечком мене пов'язує якась історія — особиста або професійна. Майже в кожному населеному пункті, що опинився під тимчасовою окупацією російського агресора, у мене є чи то друзі, чи знайомі. Я ж де тільки не побував за роки своєї журналістської діяльності! Де ми тільки не варили козацький куліш! Маю відеозаписи, зроблені у багатьох пунктах, які використовував при записі роликів. Намагався знайти щось цікаве про міста й села в інтернеті, цим самим зменшити тривожність людей, підтримати їхню віру в Перемогу.

Так, слово начебто безсиле проти танків і снарядів, але це важлива зброя в ідеологічній боротьбі за свободу. На жаль, уже поряд з моїм домом розриваються ракети (одна з них нещодавно зруйнувала «Охматит»). Щомиті ситуація може змінитися. Але сьогодні в кожного свій фронт.

А мені досі подобається шукати і втілювати теми, спілкуватися з людьми, кайфувати від їхньої унікальності й майстерності. Саме цим я і хочу надалі займатися, як і 40 років тому. Лише б не війна... ■

У колі сім'ї.

Скоро буде ковбаса.

Рецепт малосольних огірків на авторському ютуб-каналі ведучого має успіх. Фото з відкритих джерел.

■ ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Передплатіть «Україну молоду» на листопад

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хто з вас ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 жовтня, і ви отримуватимете газету з 1 листопада. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,

до кінця року — 154 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

■ ОГолошення

Втрачений додаток до атестату про загальну середню освіту 02АП267595, виданий ЗСШ №42 м. Києва 2005 р. на ім'я Онопрійчука Руслана Сергійовича, вважати недійсним.

ДО ДАТИ

Вищий пілотаж музею

Аматорські колективи Дзензелівки зібрали для ЗСУ понад 6 мільйонів гривень

Марина ГОНЧАРУК

Маньківський селищний краєзнавчий музей, розташований у селі Дзензелівка Уманського району, відзначив 35-річчя. У ньому зібрано більш ніж 7 тисяч експонатів. Будівля, в якій він розміщується, має понад 100-літню історію, але найцікавіші події тут відбувалися останні 14 років, коли почали організовувати вечори класичної музики. Їх учасниками стали музиканти з Німеччини, Норвегії, Бельгії, Кіпру, Греції, США, Сінгапуру, а також різних куточків України.

Приміщення, за яким закріпилась назва «Вища школа», збудоване в 1912 році Дзензелівським ошадно-позичковим товариством як чотирикласне міське училище. Воно було відомою освітньою установою Київської губернії, яка тут — паралельно з основним навчанням — готувала кадри для системи сільської кооперації. Київський союз установ дрібного кредиту, який був створений з ініціативи Олександра Черненка та Христофора Барановського, діяв у селі Дзензелівка (тоді село мало таку назву) з серпня 1907-го по 1911 рік і був головним банком сільської кооперації в Київській губернії.

Крім будівлі Вищої школи, поряд збереглося іще три шкільні приміщення, зведені в 1907—1912 роках. Цей унікальний комплекс разом з приміщенням Київського союзу установ дрібного кредиту, в якому на теперішній час розташований Будинок культури села, є цікавим туристичним магнітом не лише для жителів Черкащини, а й усієї України.

Крім основних предметів, у школі проводили уроки му-

зики, існував свій хор, до створення і керівництва якого долучився Демущий Порфирій Данилович — видатний діяч української пісенної культури. Заняття хору проходили в одній із класних кімнат з високим склепінням та великими вікнами, що виходили у просторий шкільний сад. Пізніше тут лунав спів дитячого хору загальноосвітньої школи.

Майже через 100 років ця класна кімната стала концертною залом. 31 липня 2010 року в затишних стінах музею зазвучала музика — відбувся перший в історії Дзензелівки концерт класичної музики. Звучали фортепіанні твори та твори для скрипки. Запропонували проводити в музеї концерти класичної музики випускники-аспіранти Національної музичної академії України Павло Лисий, який родом із Дзензелівки, та Орест Смовж.

Уже наступного року відбулося два вечори — української та зарубіжної класичної музики, на яких виступили вже четверо студентів Київської консерваторії. Так були започатковані «Дзензелівські вечори класичної музики».

У село приїздили гості з різних куточків не лише Черкащини, а й України, тележурналісти підготували багато сюжетів не лише про власне село, а й про унікальний населений пункт. Долучалися лауреати всеукраїнських та міжнародних конкурсів, учасники з інших країн. Звучали скрипка, флейта, кларнет, бандура, фортепіано, контрабас та віолончель, а також голоси вокалістів.

Особливістю п'ятого фестивального літа (крім уже звичайних концертів зарубіжної та

української музики) став концерт, приурочений до 200-ліття з дня народження Тараса Шевченка. В ньому взяли участь артисти Черкаського драматичного театру Юрій Прокопчук, заслужена артистка України Наталя Мамалига та працівник Музею «Кобзаря» Ярослав Литвин. Звучали арії з опер, виконували сценки з п'єс, декламували вірші.

Дев'яте літо, 2018 рік. Відбулися 9 концертів протягом шести днів. У них взяли участь музиканти з семи країн: Німеччини, Норвегії, Бельгії, Кіпру, Греції, США, Сінгапуру.

Відзначаючи нині, у третій рік повномасштабної російсько-української війни, 35-ліття музею, — згадували про його створення. У 1989 році в Дзензелівку завітав відомий етнолог, археолог та музеєзнавець Мицик Вадим Федорович, який на той час працював директором Тальнівського музею історії хліба, і запропонував переобладнати під музей приміщення Вищої школи, яке вже не використовувалося для навчального процесу. Ідею підтримали. Для оформлення запросили художників з Києва.

Активну участь у створенні музею, його популяризації, наповненні експонатами брав Дудник Григорій Васильович (29.11.1922—13.06.1999), який став першим директором закладу. Із 2001 року його наступник — Дудник Юрій Петрович. Крайні понад 10 років заклад очолює Наталя Зайчук.

У музеї чотири рази виступав соліст гурту «Тінь Сонця» Сергій Василюк. Приїздив письменник-казкар Сашко Лірник. Цього літа відбулась зустріч із президентом історичного клубу «Холодний

Свято 35-ліття унікального музею.

Святкування в особливому сільському музеї. Фото надане Сергієм Нагорняком.

Яр» Романом Ковалем.

Із 35-літтям заснування музею приїхав привітати колектив закладу народний депутат Сергій Нагорняк, який наголосив на важливості збереження культурної та історичної спадщини, бо саме її та нашу ідентичність намагається нині знищити ворог. Подарував закладу необхідну оргтехніку.

«Перш за все хочу подякувати нашим захисникам, їхнім рідним та близьким. Саме завдяки військовим вистояла наша держава і ми маємо сьогодні змогу опікуватися нашою культурою та історією, — констатував Сергій Нагорняк. — Унікальний музей у Дзензелівці зберігає в собі багато цікавих сторінок історії краю. І я впевнений, що після нашої перемоги ми повернемо-

ся до проведення вечорів класичної музики за участі музикантів з різних країн світу».

У рамках заходу виступили колективи з Дзензелівки та Маньківщини. Зокрема, народні аматорські: хор «Родина», гурт «Козацька рада», дует «Пізня зустріч». Була й «Година класичної музики», звучали саксофон та фортепіано і вокал.

Жителі села Дзензелівка бережуть історію малої батьківщини, розповідають про неї по світу, а ще — завзято підтримують ЗСУ. Їхні аматорські колективи змогли зібрати більш ніж 6 мільйонів гривень на ЗСУ, виступаючи на площах, базарах у різних містах Черкащини та інших областей України. І будуть раді новим гостям, тож завітуйте! ■

ТРАДИЦІЇ

Військо під захистом Богородиці

Як Покрова допомагала воїнам УНР, УПА й оберігає ЗСУ

Тетяна РУДЕНКО

Ушанування Божої Матері як покровительки українського війська має давні традиції. Тож спільно Музей історії міста Києва, Генеральний штаб Збройних сил України та Музей Шереметьєвих представляють у столиці виставковий проєкт, що має назву «Омоф'оріо. Військо під захистом Богородиці». Це можливість для відвідувачів глибше пізнати історію трансформації сакрального образу Покрови Пресвятої Богородиці як важливого елементу культури українських воїнів упродовж багатьох віків.

«В умовах повномасштабної війни росії проти України та намагань повного знищення нас як нації надзвичайно важливого значення набувають образи, що підкреслюють українську ідентичність. Сим-

волічно, що церковне свято Покрови Пресвятої Богородиці відзначають в один день із двома іншими важливими державними святами — Днем українського козацтва та Днем захисників і захисниць України. Тож ми прагнемо показати історичне підґрунтя появи цих свят, засвідчити тяглість військової традиції та розкрити особливе місце віри серед найсмисливіших із нас. Адже саме зараз військовослужбовці Збройних сил України продовжують цей шлях боротьби українських захисників попередніх поколінь за незалежність і свободу нашої Батьківщини», — каже Діана Попова, генеральна директорка Музею історії міста Києва.

Тематично виставка «Омоф'оріо. Військо під захистом Богородиці» поділена на 4 блоки. Перший — про форму-

вання образу Покрови та її сакральне значення для українців, другий — про свято Покрови за часів Козаччини. Також виокремлено розповіді про традиції вшанування Покрови Пресвятої Богородиці бійцями Армії Української народної Республіки в 1917—1921 роки, а трохи згодом — воїнами Української повстанської армії.

Виняткового значення свято набуло в 2014 році, з початком російської агресії, тому четвертий блок експозиції присвячений захисникам і захисницям сучасної України. Наші оборонці утворюють собою щит захисту і, подібно покрову Пресвятої Богородиці, захищають кожного в тилу від ворога.

У межах проєкту проводитимуть майстер-класи. Скажімо, один із музейних днів може розпочатися для бажаючих із написання ікон на

Виставка проходитиме до 1 грудня. Фото Музею історії Києва.

склі, а продовжитися — розписом рамок для фотографій. Таким чином музейники з відвідувачами крок за кро-

ком відроджуватимуть майже забуте мистецтво, широко розповсюджене в Україні у XIX столітті. ■

■ ГАСТРОТУР

Смачна Україна,

або Кулінарна палітра Батьківщини

Дарка КОХ

Ну що ж, продовжимо наш гастро-тур. Цього разу Польщею. На жаль, війна розкидала наших людей по всіх усядах. Чимало українців, рятуючи дітей від війни, опинилися в дружніх до нашої держави країнах, зокрема і в Польщі. Звісно, перші місяці, а то й роки виявилися непротими, адже все чуже — мова, звичаї, побут. Проте було щось і рідне...

Розмова про побут у Польщі відбулася з моєю знайомою — Оленою Іваненко, яка наразі проживає з донечкою в невеликому містечку Забже, що у Шльонському воєводстві. Це Верхньосілезький вугільний басейн, тож містечко шахтарське, а люди в ньому досить стримані, навіть суворі, як і всі шахтарі та люди суміжних із ними професій. Проте навіть природна стриманість місцевих жителів не завадила їм проявити надзвичайну чуйність до чужої біди. Буваючи на запрошення у польських родин, пані Олена відзначила для себе, що поляки, як і українці, часто готують капуста чи тушковану капусту, яку називають бігос, а також наші вареники, які в Польщі називають «піроги». Також наші сусіди дуже люблять випічку — пончики, маківники, сирники, різноманітні плячки.

Український борщ? Ні, польський, запевнятимуть сусіди

Культура, традиції, звичаї сусідніх країн віками проходять певну дифузію — взаємопроникнення, взаємозбагачення, як сказала. І тоді вже важко сказати, де чие — схожі страви, знайомі теми казок, переплетіння мелодій та ритмів. Скажімо, схожість української та польської кухонь настільки значна, що вже важко сказати, кому належить першість приготування тих чи інших страв.

Звичайно, ми вже довели світу, що борщ — суто українська страва. Але, повірте, поляки наполягатимуть, що ця страва дійсно польська. І матимуть у чомусь рацію, адже, як і в Україні, в сусідній країні готують борщ повсюдно — в усіх воєводствах і гмінах. І так само, як і в Україні, кожен повіт має свій рецепт цієї страви.

Для пані Олени було відкриттям, що борщ буває питним і його подають у чашках, готуючи до нього сирні палички чи палички з кмином або ж піріжки з м'ясом. Їй, людині східноукраїнських традицій, це було вдивовижу, як і пісний борщ із вушками (маленькими вареничками з грибами), який поляки (так само, як і українці з Галичини, які перейняли цю традицію від сусідів) готують лише раз на рік — на Різдво. Так само було незвично їсти майже солодкий підбиваний борщ, до якого окремо подають відварену картоплю. Саме про нього пані Олена й розказала.

Цей борщ можна готувати на м'ясному бульйоні або ж на овочевому, але він має бути дуже насиченим, тож відварюємо багато різних овочів. Якщо це ве-

Борщ може бути і питним.

гетаріанський борщ, то в каструлю з водою кладемо порізану начетверо морквину, цибулю, пастернак (або петрушку), великий корінь селери, розрізаний навпіл, кілька лаврових листочків, чорний перець горошком. Окремо відварюємо у шкірці два великі буряки або три середні.

Коли овочі стануть м'якими, вкидаємо очищений від шкірки і порізаний великими шматками буряк, додаємо столову ложку цукру, сіль до смаку (але стільки, щоб борщ усе-таки мав солодкий смак), столову ложку або навіть дві лимонного соку (щоб борщ не втратив свій колір) або яблучного оцту. Як закипить, вливаємо солодкі вершки і доводимо до кипіння. Усе — борщ готовий. У чашки наливаємо лише рідину і подаємо з відвареною окремо картоплею або піріжками з солоною начинкою чи паличками з кмином (рецепт можна глянути у книжках Дарії Цвек. — Авт.).

Особливості національної кухні

Та справжнім відкриттям для пані Олени став суп, який поляки просто обожнюють, — журек. Зізнаюся, чула про нього, проте ще жодного разу не куштувала, тож буде нагода зготувати і собі. Раніше в Польщі цю страву готували тільки на великі свята — Різдво чи Великдень, але вона настільки за смакувала полякам, що стала мало не повсякденною. Скуштувати журек можна в будь-якому польському кафе чи навіть ресторані — відрізнятиметься він лише наявністю тих чи інших інгредієнтів, проте одним із незмінних залишається закваска на житньому борошні, яка надає, за словами пані Олени, незвичний для нас кислуватий смак, а також приправа майоран, без якої журек не журек. У деяких ресторанах цю національну страву подають у хлібі. Зрештою, нас цим не здивуєш, оскільки деякі вітчизняні ресторани також подають у хлібі перші страви, але це не журек,

а наш український борщ.

Основа будь-якого журека — це житня закваска, яку роблять або на житньому борошні, або на ньому ж, але ще й з додаванням шматочків житнього хліба. Закваска готується 5-7 днів, залежно від температури у приміщенні, де вона бродитиме. Отож, розповідає пані Олена, беремо стерилізовану літрову банку, вливаємо в неї пів літри теплої кип'яченої води, додаємо 100 г житнього борошна, добре розколючемо, щоб не було грудочок, вкидаємо кілька зубчиків часнику і ставимо в тепле місце кваситися. Для пришвидшення процесу і надання концентрованішого смаку зверху на закваску кладемо шматочок житнього хліба, зав'язуємо слоїк марлею, щоб туди нічого зайвого не потрапляло, і чекаємо, поки забродить. Влітку це займе у вас 5, а то й 3-4 дні, коли дуже спекотно. А от восени чи взимку — і до тижня. Тримати дзбанок потрібно в темному місці, щоб не потрапляли прямі сонячні промінчики. І ще дуже важлива деталь: для закваски потрібно використовувати тільки джерельну або бутильовану воду, адже вода з-під крана — хлорована, відповідно, хлор вбиває усі мікроби, тож процес бродіння може не відбутися. Утворену суспензію потрібно щодня розмішувати (адже борошно осідає на дно) і слідкувати, аби не було плісняви, інакше все доведеться вилити, оскільки пліснява — ознака, що продукт зіпсувався.

Коли закваска вже готова (визначаємо по кислуватому смаку і запаху квашених огірків, який надає часничок), беремося до готування журека. Для цього нам знадобиться одна морквина, 2 ріпчасті цибулини, корінь петрушки чи пастернаку, половинка селери (якщо немає — не біда), 4-5 картоплин, пучок свіжого майорану або ж чайна ложка сушеного, лавровий листочок, кілька горошин чорного перцю і пара — духмяного, кілька зубчиків часнику, 300 г жирної ковбаси, кілька шматочків бекону (можна взяти й

Журек — національна страва поляків.

Мазурок можна подавати як піріг чи навіть паску, а можна і як нарізне печиво.

жирну грудинку), 2-3 відварені яйця.

Якщо у вас є готовий м'ясний бульйон — чудово, якщо ж ні, то варимо овочевий: беремо 2 л води, вкидаємо туди петрушку, цибулину, селеру, лавровий листочок і перці. Варимо 15 хвилин, тоді вкидаємо порізану кубиками картоплю. Тим часом на пательні смажимо порізаний соломкою бекон, поки весь жир не висмажиться, потім — дрібно порізану цибулю, смажимо її до золотистого кольору, додаємо подрібнений часник і порізану соломкою морквину. Обсмажуємо, доки морква не зм'якне, а потім додаємо порізану кружальцями ковбасу. Все це всипаємо до бульйону і варимо ще 10 хвилин, а потім вливаємо нашу закваску (краще через ситечко, щоб не було грудочок). Коли покипить кілька хвилин — всипаємо сухий майоран (або ж дрібно порізаний свіжий). Доводимо до кипіння — і журек готовий.

Подають цю страву з половинкою відвареного яйця і сметаною. Для більшого ефекту можна наливати журек у невеличкі палянички хліба. Проте тут є маленький секрет: попередньо з хлібини виймаємо м'якуш, обмазуємо її зсередини сирим яйцем і ставимо у духовку на 10 хвилин при температурі 200 градусів. Тоді хлібина не «розкисатиме» від рідини.

Солодкі мазурки

Ні-ні, це не про танок: мазурок — це нарізне печиво або ж різновид пасок, які поляки в давнину випікали лише на Великдень. Мабуть, назва цього кондитерського виробу походить від місцевості Мазурське поозер'я, жителів якої називали мазурами. Проте історія заповнює про цей момент, а от ре-

цептів мазурків існує так само багато, як і борщу. Відмінність мазурки від паски у тому, що його замішували на маслі, тож тісто виходило здобним. А ще зверху його всіляко прикрашали, щоб він мав святковий вигляд.

Пані Олена запропонувала рецепт повсякденного печива мазурок, яким її пригощала сусідка у Забже. Воно, швидше, схоже на бісквітний кекс із горішками та сухофруктами, аніж на здобну паску, але дуже смачне, розповідає вона.

Отож нам потрібно: 2 яйця кімнатної температури, по склянці цукру та борошна, 1 ч. л. розпушувача, пакетик ванільного цукру, склянка підсмажених грецьких горіхів і склянка будь-яких сухофруктів (це можуть бути родзинки, курага, інжир тощо).

Горіхи та сухофрукти подрібнюємо. Змішуємо в мисці борошно, розпушувач та ванільний цукор. Збиваємо яйця з цукром, порціями всипаємо борошно і вимішуємо лопаточкою. Коли тісто стане однорідним, додаємо до нього горіхи та сухофрукти.

Тим часом розігріваємо духову шафу до 180 градусів. Деко застеляємо пергаментним папером та змащуємо вершковим маслом (краще використати прямокутну силіконову форму для кексів. — Авт.). Обережно викладаємо тісто, розрівнюємо і ставимо в духовку. Випікаємо 30 хвилин (якщо у високій формі, то 40), пробуємо готовність дерев'яною шпажкою. Готовий мазурок виймаємо з духовки і ще гарячим нарізаємо на квадратики чи ромби, даємо охолонути у формі, а потім викладаємо на тарелю. Наш десерт до чаю чи вранішньої кави готовий! ■

Григорій ХАТА

■ ХОКЕЙ

Змагання за національний Кубок для українського хокею явище відносно нове. На регулярній основі вітчизняні клуби за нього ведуть боротьбу починаючи з 2022 року. Цей короткоплинний турнір нагадує передсезонний розігрів, служить своєрідним маркером майбутніх турнірних розкладів регулярного чемпіонату країни.

А в нинішньому сезоні український хокей заштурмував. З'явившись уперше в когорті хокейної еліти, її дебютант — одеський «Шторм» — абсолютно несподівано нокаутував визнаних фаворитів українського хокею й сенсаційно виграв Кубок України. Вочевидь, від дебютанта ніхто не очікував такої спритності. Команда, до якої в процесі формування практично повністю перетекли кадри херсонського «Дніпра», спричинила в Кременчуку, де проходили кубкові змагання за участі семи колективів, справжній фурор. Крокуючи до фіналу, «Шторм» знаходив нові й нові аргументи для того, аби продовжувати дивувати хокейну громадськість країни.

Спочатку, у чвертьфіналі КУ, одеський клуб переміг чинного чемпіона країни — київський «Сокіл» (4:1). У наступному раунді «Шторм» розігрався з переможцем попереднього кубкового розіграшу — «Кременчуком» (3:2). Після таких успіхів, отримавши в своїх двох перших в історії офіційних поєдинках неочікуваний досвід та впевненість, підопічні головного тренера Олександра Бобкіна у фіналі досягли не менш потужного результату — розбили під «нуль» київський «Тризуб», 6:0.

У чемпіонаті представники клубу-новачка обіцяють висту-

Початок «Шторму»

Новачок хокейної еліти України сенсаційно став переможцем національного Кубка

В нинішньому сезоні для визнаних лідерів українського хокею одеський «Шторм» буде серйозним опонентом. Фото зі сторінки ХК «Кременчук» у фейсбуці.

пити так само добре. А поки команди готуватимуться до старту регулярного чемпіонату, у ФХУ вочевидь вестиметься боротьба за президентське крісло. Після того, як 22 вересня у Кременчуку відбувся Генеральний конгрес ФХУ, на якому 46 делегатів (із 66 зареєстрованих членів конгресу) обрали новим президентом цієї організації екскерівника хокейного клу-

бу «Кременчук» Сергія Мазура, у вітчизняному хокейному господарстві, схоже, найближчим часом спостерігатиметься двовладдя. Адже Георгій Зубко, під керівництвом якого в попередні чотири роки перебувала ФХУ, наголошує, що Конгрес у Кременчуку відбувся з порушенням регламентних норм, а його рішення є нелегітимними.

«Федерація хокею України офіційно заявляє, що не визнає результатів жодного з голосувань так званого «генерального конгресу», оскільки він був проведений з порушенням статуту ФХУ та чинного законодавства України. Основною причиною є те, що ініціатива про скликання цього конгресу, яку висловила частина членів Ради Федерації 19 липня 2024 року, була

здійснена у незаконний спосіб. Протокол цього зібрання не був зареєстрований Міністерством юстиції України», — йдеться у повідомленні, розміщеному на офіційному сайті ФХУ.

Відтак, провадиться в даній заяві, спробою незаконного захоплення влади в організації займається Національна поліція України й наразі винесено заборону про внесення змін до реєстраційних документів — у питанні зміни складу керівних органів, а Генеральний конгрес Федерації, згідно з чинним статутом, відбудеться наприкінці грудня цього року.

У свою чергу Сергій Мазур каже про початок судової тяганини в питанні заборони реєстрації змін в установчих документах Міністерством юстиції. «Для нас важливо, щоб усе відбувалося в рамках чинного законодавства. І ми звернулися з протестом щодо заборони до апеляційного суду, який задовольнив наше звернення», — наголосив Мазур.

Вочевидь, найближчим часом протиборчі сторони обмінюватимуться випадками, але підсумок цього протистояння, здається, залежатиме від того, чю сторону в підсумку візьме Міжнародна федерація хокею на льоду, оскільки саме її рішення буде визначальним дороговказом для життя громадської організації, якою є Федерація хокею України. ■

Олексій ПАВЛИШ

■ ФУТЗАЛ

Українські футзалісти продовжують радувати свою гру на ЧС в Узбекистані. Після впевненого виходу до плей-оф із другого місця у своєму квартеті на підопічних Олександра Косенка в 1/8 фіналу чекало протистояння зі збірною Нідерландів.

«Синьо-жовті» вважались фаворитами матчу і впевнено підтвердили свій статус 3:1 і другий в історії вихід до чвертьфіналу планетарної першості. Далі у суперники всі чекали одну з найсильніших збірних світу — Іспанію, але пірнейці сенсаційно в основний час програли венесуельцям — 1:2.

«Якщо відверто, я й досі не розумію, як іспанці примудрилися програти Венесуелі. Я пояснюю це тільки піжонством, яке раніше їх також підводило», — заявив колишній наставник збірної Геннадій Лисенчук, під керівництвом якого наша збірна вже грала у півфіналі ЧС у 1996 році.

Попри сенсаційну перемогу венесуельців, фаворитами протистояння вважались українці. І вже з перших хвилин матчу почали доводити свій вищий клас: уже до середини першого тайму рахунок був 3:1 на користь підопічних Олександра Косенка. Здавалось, усе під контролем, проте суперники змогли відігратися упродовж двох хвилин.

Утім «синьо-жовті» встигли до перерви вийти вперед: «хет-триком» у цьому матчі відзначився Данило Абакшин, а Назар Швед збільшив перевагу до двох м'ячів (5:3). До речі, всім голам в одному таймі — повторення рекорду плей-оф ЧС.

Уже на першій хвилині другого тайму «синьо-жовті» відзначилися успіхом. Аби спробувати відіграти гандикап у три м'ячі, латиноамериканці почали замість воротаря випускати ще одного польового гравця — це створювало ризик пропустити ще більше, чим сповна ско-

Замахнулись на медалі

Збірна України вперше за 28 років вийшла у півфінал чемпіонату світу

ригались українці. Окрім автора «хет-трику» Абакшина, справжнім героєм зустрічі став також голкіпер Олександр Сухов, в активі якого не лише ключові сейви, а й ефектний гол після сольного проходу через увесь майданчик. Нездарма саме Сухова визнали найкращим гравцем матчу.

Зрештою, підопічні Косенка забили дев'ять голів (перемога 9:4) та повторили національний рекорд: досі «синьо-жовті» лише на першому для себе турнірі у 1996 році під керівництвом Лисенчука доходили до півфіналу, де посіли четверте місце.

Тепер же українці точно зіграють у поєдинках за медалі ЧС. Наступний суперник — грізна і титулована збірна Бразилії, яка після раних вильотів іспанців і португальців вважається тепер головним фаворитом турніру. Майбутній матч проти «селесао» — п'ятий в історії протистояння Україна—Бразилія на мундіалях. З чотирьох попередніх матчів із бразильцями «синьо-жовті» програли три, одну зустріч завершивши нічию. Нічия, до речі, була на груповому етапі дебютного для нас ЧС-1996. Бразильці тоді стали чемпіонами, а підопічні Лисенчука стали єдиними, хто зумів їм не програти.

«Тоді вершину підкорили бразильці, й єдині, хто їм не програв, це ми, коли на груповому етапі зіграли нічию — 2:2. Серед моїх підопічних був Олександр Косенко — керманіч нинішньої збірної. І хоча ми поступилися в матчі за

Олександр Сухов став першим українським голкіпером в історії, який забивав на мундіалях. Фото: uaf.ua.

третє місце, бронзовими медалями були відзначені як переможець, так і ми», — пригадав Лисенчук.

Чи є шанси обіграти бразильців зараз? Лисенчук каже, що буде важко, але не безнадійно. «Бразильці неперевершені при «стандартах», вони на «ти» з м'ячем, кожен їхній гравець чітко знає свій маневр. Але, з іншого боку, українська збірна також упевнена в своїх силах, швидкісна, заточена на комбінаційний стиль. Важливо, що в нас — збалансований склад. Буде бій, і я вірю, що все буде гаразд», — поділився очікуван-

нями багаторічний наставник збірної.

«Ми дуже щасливі, в четвірці найкращих команд світу. Це фантастично. Дякую хлопцям, уболівальникам, усім, хто нас підтримує. Збройним силам України, що дають нам таку можливість. Бразилія, без сумніву, — топзбірна, але будемо готуватися, налаштуємося на перемогу», — сказав Косенко.

Іншу півфінальну пару сформували аргентинці й французи. У разі перемоги над бразильцями українці 6 жовтня гратимуть у фіналі, а якщо програють — того ж дня боротимуться за «бронзу». ■

Олександр Шовковський
головний тренер ФК «Динамо» (Київ)

«У матчі проти «Лацио» можна було закритися всією командою в обороні, вичікувати на свій шанс, але я хочу дати своїм гравцям можливість саме грати у футбол, створювати комбінації, завершувати їх. У нас були можливості, але ми пропустили через помилки саме в центрі захисту».

Григорій ХАТА

Був час, коли здобутки вітчизняних футбольних клубів на євроарені дозволяли Україні в таблиці коефіцієнтів УЄФА посідати місце в першій десятці, перебуваючи зовсім поруч із країнами, де грають топові чемпіонати Старого світу. Нині ж український футбол, маючи критично малу кількість представників в осінній частині єврокубків, посідає скромне для себе 21-ше місце в таблиці коефіцієнтів УЄФА. Із п'яти українських команд, які за підсумками минулого сезону отримали право грати на міжнародній арені, лише дві пройшли в єврокубкову осінь.

Уроки справжнього футболу

Перші ж осінні матчі принесли Україні мізерну кількість залікових очок. Після нічиєї «Шахтаря» з «Болоньєю» на старті еліт-раунду Ліги чемпіонів кївське «Динамо» програло «Лацио» в першому турі основного етапу Ліги Європи, тож забезпечити Україні просування вгору, ближче до Сербії, яка посідає 20-ту позицію в таблиці коефіцієнтів УЄФА, не вдалося.

Поєдинки проти італійських клубів вітчизняним командам завжди даються непросто. На відміну від «Болоньї» «Лацио», хоч і грає в євротурнірі рангом нижче, в нинішньому розіграші Серії А демонструє результати кращі. Якщо «Болонья» тяжіє більше до «мирових», то римські «орли» традиційно прагнуть чогось більшого. Дарма, що в матчі проти «Динамо» вони перебували в гостьовому статусі.

Умовно домашній стадіон динамівців — у Гамбургу — не надто збентежив «лаціале», і вже до 35-ї хвилини поєдинку вони «зробили гру», забивши у ворота киян три м'ячі. «На такому рівні суперники помилок не вибачають», — мусив визнати ігрові проблеми свого колективу очільник «Динамо» Олександр Шовковський.

За словами наставника «біло-синіх», проти «Лацио» динамівці хотіли зіграти у справжній футбол — з комбінаціями, гострими моментами, голами. Утім проблеми в центрі захисту швидко вплинули на перебіг подій на полі. «Можна було закритися всією командою в обороні, вичікувати на свій шанс, але я хочу дати своїм гравцям можливість саме грати у футбол, створювати комбінації, завершувати їх. У нас були можливості, але ми пропустили через помилки саме в центрі захисту. І щось додати з цього приводу мені складно. Це, мабуть, свідчить про клас «Лацио» — коли у команди є можливості, вона їх використовує», — констатував Шовковський.

Подейкують, що розгром від «Лацио» (0:3) неабияк засмутив власника «Динамо» Ігоря Суркіса. Спостерігаючи на власні очі за перебігом невдалого для власної команди поєдинку в Гамбургу, після гри він виказав усе своє невдоволення головному тренеру.

Швидкість висновків, зроблених Олександром Шовковським, можна було помітити вже в наступному поєдинку «біло-синіх», в якому вони розгромили дебютанта УПЛ — «Лівий берег».

■ ФУТБОЛ

Робота на результат

Після неприємного фіаско в Лізі Європи «Динамо» на внутрішній арені розгромило дебютанта чемпіонату

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 8-й тур. «Верес» — «Шахтар» — 1:1, «Кривбас» — «Олександрія» — 0:1, ЛНЗ — «Чорноморець» — 1:1, «Карпати» — «Полісся» — 1:3, «Оболонь» — «Ангुлець» — 2:1, «Рух» — «Колос» — 0:0, «Лівий берег» — «Динамо» — 0:3, «Зоря» — «Ворскла» — 2:0.

Лідери: «Динамо», «Олександрія» — 19 (по 7 матчів), «Полісся» — 17 (7), «Шахтар» — 13 (7), ЛНЗ — 12, «Рух» — 12 (7), «Зоря» — 12, «Кривбас» — 11 (7).

Перший тайм Шовковському абсолютно не сподобався, через що на початку другої половини матчу він вдався до низки замінів (а першим, кого торкнулася ця ротаційна хвиля, був ветеран команди Андрій Ярмоленко), які зрештою убезпечили команду від можливих помилок. Примітно, що в цьому матчі одразу двоє молодих динамівців — Тарас Михавко та Валентин Рубчинський — відзначилися дебютними голами за свою команду.

«Ми довіряємо всім нашим гравцям і даватимемо можливість грати майже всім», — наголосив головний тренер «Динамо», команда якого зберегла за собою чільне місце в турнірній таблиці ЧУ.

Тож уже найближчого четверга на динамівців чекає поєдинок другого туру ЛЄ — проти німецького «Хоффенхайма». «Біло-сині» знову гратимуть у Німеччині, й цього разу Олександр Шовковський розраховує на кращий результат. «Навантаження велике, непроста логістика, постійні переїзди. Але треба з цим працювати. Для нас усі матчі важливі й кожен вирішальний», — зауважив Шовковський.

У темпі марафону

Непростий змагальний календар, звісно, наносить свій відбиток і на результати «Шахтаря». В очікуванні другої «лігочемпіонської» зустрічі — цього разу з італійською «Аталантою» — «гірники» вкотре втратили очки в національному чемпіонаті, зігравши внічию в Рівному з місцевим «Вересом» (удруге поспіль у чемпіонаті рівненський колектив відбирає очки у цього гранда).

«Неймовірно, що ми зіграли внічию з такою кількістю реальних голевих моментів у другому таймі. Мали робити рахунок 2:0 і закривати гру, проте одна наша помилка коштува-

Удруге поспіль у чемпіонаті «Верес» відібрав очки у «Шахтаря». Фото з сайту nkveres.com.

Наважившись грати у відкритий футбол проти «Лацио», «Динамо» з розгрому розпочало основний етап Ліги Європи. Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

ла нам двох очок. Вважаю, ми заслугоували сьогодні на перемогу, враховуючи те, як ми грали. Але це футбол: ти не завжди отримуєш те, на що заслуговуєш», — сказав очільник «Шахтаря» Марино Пушич.

Не виключено, що «гірники» виявилися неготовими до поєдинку з командою, за котру грає 12-й гравець. «Оскільки футбол у принципі існує для глядачів та є в першу чергу явищем для вболівальників, тому перебувати на щент заповненому стадіоні та бути частиною цього процесу — це неймовірно відчуття. Я щиро сподіваюся, що в найближчому майбутньому ми зможемо побачити яко-

мога більше подібних матчів за заповнених трибун», — розповів Пушич.

При цьому боснійський наставник «гірників» додав, що національний чемпіонат — це марафон, втрати очок завжди стаються, однак, за його словами, вони не вплинуть на перебіг чемпіонської гонки. Наразі донецький клуб, посідаючи в таблиці четверте місце, відстає від лідерів — «Динамо» та «Олександрії» — на шість пунктів.

Якщо лідерство «біло-синіх» виглядає цілком природним, то бачити на лідерській позиції команду з Олександрії — досить незвично. Утім головний тренер олександрійців Руслан Ротань

пояснює, що лідерство його команди — це результат наполегливої праці.

«Домовилися із хлопцями, що не дивимося в турнірну таблицю, а думаємо про кожну наступну гру, а там уже буде видно. Ми повинні працювати на тренуваннях у недільному циклі й бачити гру таку, яка вона є. В плані досягнення результату, в плані вимог. Дуже задоволений хлопцями, що ми працюємо. Якщо брати сьогоднішню нашу гру, порівнюючи з минулим чемпіонатом, то ми дуже додали в плані характеру, в плані жаги до перемоги», — сказав після гостьової перемоги над «Кривбасом» Ротань. ■

ЗІРКИ

Анджеліна Джолі: «Я намагаюся не показувати свій біль та страждання»

Життя відомих акторів після восьми років судових баталій

Марія ТКАЧЕНКО

Після судової тяганини стосунки між Анджеліною та Бредом настільки зіпсувалися, що їх довелося ізолювати одне від одного на недавньому Венеційському фестивалі, де обоє представляли свої нові фільми.

У 2019 році подружжя розлучилося, але офіційно їхні суперечки досі не вирішені через фінансові проблеми та опіку над дітьми. Анджеліна подала на розлучення ще у 2016-му, звинувативши чоловіка в домашньому насильстві. Пітт заперечував звинувачення дружини, під час слідства йому не висунули жодних звинувачень. Але це стало лише прелюдією до сумної саги.

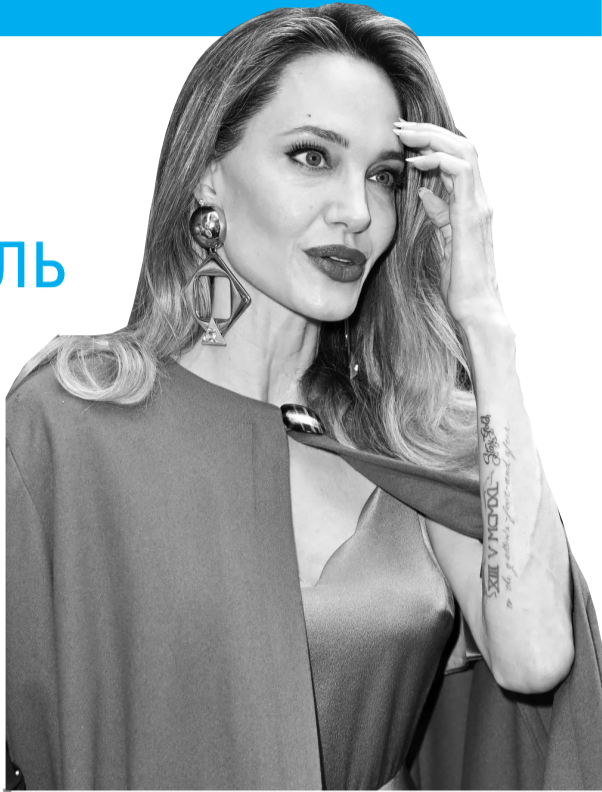
Усі ці роки Пітт і Джолі обмінюються судовими позовами щодо розділу замку з виноградниками у Франції, де вони зіграли весілля. Але головним каменем спотикання виявились нескінченні суперечки за право опіки над дітьми. Зусилля Анджеліни не пройшли даремно, фактично Пітт позбавлений батьківських прав і обов'язків.

Багато хто жаліє Анджеліну і непокоїться за її здоров'я. Одні не приховують своїх симпатій, інші переконані в її не зовсім адекватній поведінці. За слова-

ми одного голлівудського продюсера, «Анджеліна, звичайно, трохи божевільна. І це жахливо, що вона зробила з Піттом, звинувативши його в насильстві щодо дітей». Водночас усі сходяться в одному: немає і не може бути виправдання тривалому судовому процесу, колишнє подружжя мало давно знайти спосіб вирішення проблем, залишити минуле в минулому і закінчити цю болісну для всіх тяганину.

Численні шанувальники актриси сподіваються, що її триумфальне повернення в кіно в ролі легендарної оперної діви Марії Каллас нарешті змінить ситуацію на краще. Ефект від появи Анджеліни був набагато сильнішим, тому що з початку непримиренної битви з Піттом вона фактично відмовилася не тільки від життя, а й від роботи в кіно.

Образ темпераментної оперної співачки Марії Каллас з її бурхливим особистим життям та сумним фіналом привернув Джолі своєю трагічною насиченістю. Найважчим у роботі над роллю Марії Каллас був спів. Анджеліна шалено боялася співати. За її словами, в цьому винен один з бойфрендів, який переконав її у відсутності співочого таланту. Джолі ледь не знепритомніла від жаху,

Анджеліна Джолі.
Фото з сайту informator.ua.

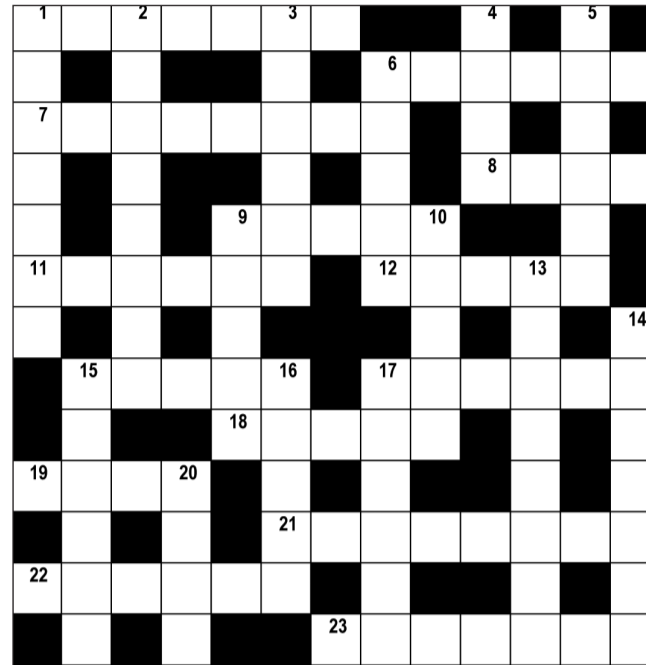
коли вперше заспівала перед камерою. Режисер «Марії» запропонував цю роль Анджеліні Джолі, оскільки, на його думку, в ній «багато загадкового і вона, як і Каллас, перебуває в пошуках власної ідентичності».

У житті актриси було чимало дивних вчинків (кров чоловіка Білла Боба Торнтона в пробірці, яку вона носила на ший), чимало травм — зради батька, актора Джона Войта, який кинув їх з матір'ю, рання смерть мами.

Анджеліна так і не зуміла пробачити Войта. На початку 2000-х років їхні складні стосунки вийшли за сімейні рамки, коли Джон Войт публічно заявив, що Анджеліна має «серйозні ментальні проблеми». У відповідь Джолі публічно позбулася прізвища батька і викреслила його зі свого життя. Через багато років вони зуміли налагодити контакт завдяки дітям, яких дуже хотів бачити Войт.

Майже всі діти допомагають матері (а раніше обом батькам) на знімальних майданчиках. «Коли мені особливо важко, вони приносять мені чашку чаю або просто обіймають. Зазвичай я намагаюся не показувати їм свій біль та страждання, навіть якщо це біль та страждання моєї героїні», — зізналася актриса.

Минулого року Анджеліна відкрила новий бізнес в одному з найдорожчих районів Нью-Йорка. Гроші на продовження позову з колишнім чоловіком необхідно заробляти — і це ще одна причина повернення актриси до кінобізнесу. Зрозуміло, що вирішення одночасно кількох завдань не залишає їй вільного часу і бажання вести світське життя: «Можливо, я не маю подруг, але в мене є найближчі мені люди — шестеро моїх дітей. Нас семеро, ми дуже різні, і в цьому наша сила». ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №9

По горизонталі: 1. Президент Туреччини. 6. Філософська категорія, яку часто шукають у вині. 7. Обмежувальні заходи з метою недопущення поширення хвороби. 8. Тварина, яка, за давньогрецькими міфами, своїм молоком вигодувала Зевса. 9. Невеличкий парк. 11. Порядок розташування літер, з чого починають навчатися читати. 12. Одна з кісток людського скелета. 15. Горизонтальна гірничка виробка в шахті. 17. Крива турецька шабля. 18. Зброя, за допомогою якої Давид здолав Голіафа. 19. Музичний жанр, характерний для джазу. 21. Давня назва жіночої прикраси, кулон, підвіска. 22. Найбільша річка України. 23. «А що росте без коріння, а що сходить без...» (народна пісня).

По вертикалі: 1. Жартівлива назва лікаря. 2. Людина, що керує оркестром під час виконання твору. 3. Магазин, де продаються ліки. 4. Ніж, який кріпиться до рушниць. 5. Дім, де птахи висиджують пташат. 6. Телеканал.

який культивує День Перемоги в радянському стилі. 9. Польська крамниця. 10. Дохід від здавання землі чи житла в оренду. 13. Нідерландський мореплавець, який відкрив острів Пасхи. 14. Незаконне захоплення чужої території. 15. Давня британська розмінна монета. 16. Життєвий принцип. 17. Плазун, якого фея перетворила на лакея для Попелюшки. 20. Галицький суп. ■

Кросворд №39 від 25 вересня

Л	Ь	В	І	В	В	И	Н	Я	Т	О	К
О	Р	Е	О	Е	А	А					
П	Л	О	Д	И	В	Д	З	В	І	Н	
А	Д	И	Ч	О	О	І					
Т	К	А	Ч	Б	О	Г	У	С	Л	А	В
К											
А	М	У	Л	Е	Т	П	О	Ч	А	І	В
А	К	У	Ш	Е	Р	С	К	К	Е	Н	Г
М	Г	Т	А	Д	І	А					
П	О	В	Н	Е	Л	Е	В	І	Т	А	Н
І	А	Н	Ь	І	І	Д					
Р	А	Й	М	О	Н	Д	Р	І	Ч	К	А

ПРИКОЛИ

Двоє друзів зустрілися після видіних.
— Ти щось якийсь пом'ятив?
— На перегонах був.
— Так розкажи.
— Розумієш, шнурок розв'язався.
— Ну?
— Я нахилився зав'язати, а тут хтось сідо накинув.
— І що?
— Другим прийшов.
***
— Мій чоловік захворів.
— Скажіть йому, щоб він більше пив і відпочивав.
— Якщо це допомагає, я взагалі не розумію, як він примудрився захворіти.
***
Лікар наставляє пацієнта:
— Коли ви захочете випити ще

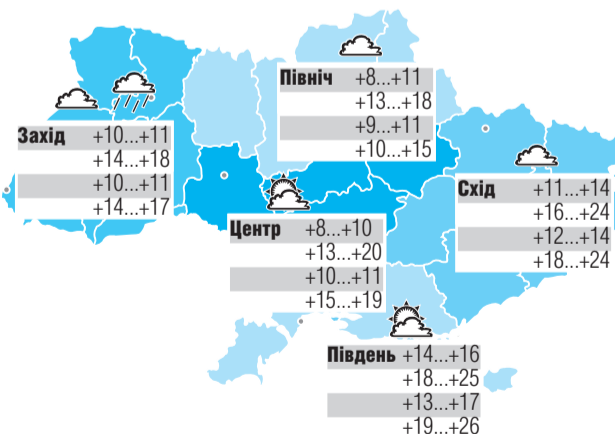
чарку, подумайте про будинок, про дружину.
— Це не має значення. Коли я починаю пити, страх зникає.
***
Прийжджає півень із села в місто. Бачить кіоск із написом «Кури гриль» і обурено каже:
— Ну взагалі знахабніли: в селі пройтись ні з ким, а вони тут на каруселях катаються.
***
— Я вас не розумію, — каже адвокат своєму підзахисному, — ледь відбувши термін за крадіжку, ви йдете і б'єте редактора газети. Навіщо ж так?
— Бачте, коли я вкрав тисячу доларів, цей негідник написав, що я вкрав три тисячі, і через це у мене були величезні неприємності з дружиною.

ПОГОДА

3—4 жовтня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, без опадів. Вітер південно-східний, 1-2 м/с. Температура вночі +11...+12, удень +17...+18. Післязавтра вночі +12...+13, удень +14...+18.

Курорти Карпат: хмарно, дощ.
Славське: вночі +8...+9, удень +12...+17.
Яремче: вночі +3...+6, удень +10...+18.
Міжгір'я: вночі +8...+9, удень +12...+18.
Рахів: уночі +5...+7, удень +10...+17.

Україна молода

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Берестейський, 50
Електронна пошта редакції: ukrmloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 0935171202
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kyiv.ua>

Відділи:
економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «МЕГА-ПОЛІГРАФ» — у Києві Зам. блок № 3009040 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 186 Вертка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 58168